

pen

... tu rad živén.

Alojz Recek,
D. Slaveči, 1997

Pen izide spet zadnjega julija, ko bo temperatura 31 stopinj Celzija.

**VESTNIKOV
MESEČNIK**

četrtek,
26. junija,
1997,
27. številka

Fotografije: Nataša Juhnov, arhiv
Pokrajinskega muzeja Murska Sobota

Nama pa ni
treba v šolo!

KO BI BILE VSE LETO POČITNICE, HA-HA!

Priloga (s prilogo
fotografija) LI-PEN

ZGODI SE ...

Buči, buči, voda
razkrižanska!

ZAPRLI PRVI REGIJSKI VROCI MACKI!

ŠKANDALI

Evo sranja!

Kar bali smo se, da se bo v naši Regiji po zapletu z gospodom ŠTORMANOM, ki mu niso pustili pripeljati v Slovenijo bolne prijateljice iz Ukrajine, začelo z lovom na čarovnice. In res: izbrskali smo neverjeten, a resničen podatek – policija je v nočnih lokalih Regije v začetku meseca izvedla vsesplošno racijo. Naleteli so na vrsto znanih gostov (in gostij), prepomembnih, da bi jih lahko imenovali. Govori se o kar 16 menedžerjih, 14 samostojnih podjetnikih in obrtnikih, 11 državnih uslužbencih, 9 delovodjih, 6 nogometnih funkcionarjih, 3 novinarjih, 2 stečajnih upraviteljih in 1 nočnem čuvaju. Zavoljo že omenjene odločilne vloge, ki jo imajo gostje za razvoj Regije, so se notranji organi odločili, da raje aretirajo umetnice - SILVIA in MAKARENA k nam nista prišli bolni, pač pa sta na svoj način zabavali prijatelje noči. Kako se počutita zdaj (v verigah in rešetkah), bo najbolje vedel LI-PENOV sodelavec ROBERT, ki je priskrbel fotografiji!

PRIMOREC DANIJEL STARMAN NA PRANJU!

Odvetnik, ki je obenem tudi predsednik Svetovnega slovenskega kongresa – konference za Slovenijo, nekoč znani poslanec DANIJEL STARMAN, je v podalpski javnosti veljal za osebnost, ki si ne pusti prati možganov. A komaj je prišel v Regijo (natančneje na Razkrižje), že je popustil – voda iz Ivanovega izvira ga je namreč premamila in odločil se je, da bo izboljšal svoj vid. Če bo to res, naj pokaže prihodnost.

foto: jog

DR. TOPLAK ZA PREDSEDNIKA – FIRST LADY PREKMURKA?!

Daš kilo kareja?

Mhm.

Vse možnosti imamo, da se bo tradicija regijskih predsednikov nadaljevala – po namigih agencije Penvir iz Maribora je namreč mogoče, da bo za najsvetlejši položaj v državi kandidiral rektor mariborske univerze, Prlek dr. Ludvik TOPLAK, ki je torej iz Regije. Ob tem ni nepomembno, da je njegova življenjska sopotnica najbogatejša slovenska dedinja, gospa Edita BENKO, ki jo imajo častilci domače tradicije, kljub temu, da živi v Mariboru, za čistokrvno Prekmurko. Kot prva dama dežele slovenske bi utegnili izposlovati kaj pametnega tudi za mesnopredelovalno tovarno v Soboti.

LAKOTA UDARILA V POMURSKO PROMINENCO!

Ko smo že mislili, da smo z osamosvojitvijo in novimi, tržno naravnanimi standardi poskrbeli za to, da vsaj del slovenske populacije ne trpi lakote, je udarilo kot strela z jasnega: lačni so tudi tisti, za katere smo mislili, da imajo dovolj pod palcem in jim je goło preživetje deveta briga. Za dokaz sta skrivni fotografiji, ki jasno ponazarjata globino fiziološke krize pri svetovni prvakini v kegljanju Mariki KARDINAR, ki jo hrani direktor zavarovalničarjev Triglav, Rudi CIPOT. Podobno je z drugim parom – novopečeni soboški župan Anton SLAVIC sicer v dobri veri upa, da ga pri sitostnem dejanju nihče ne bo zasačil, zato pa je nekoliko bolj diskretna pomočnica generalnega direktorja Radenske, Angelca SABOTIN, ki pa tudi ne more čisto skriti, da sedi za mizo zavoljo hrane.

NEPOJMLJIVO

foto: IB

Ka si nouri,
kelko tá géj ...

Daj mi še pol
žlice!

Što ti pa kaj dá, če
si san ne zemeš ...

Samo naj mi nišče
fkraj ne zeme ...

JUHUHU ŠE EN NATEČAJ!

POŠLJITE NAM

SMEJOČE SE FOTOGRAFIJE

Že tretji mesec Pentute izbirajo prekmursko himno – seveda z vašo prijazno pomočjo. Pa smo rekli, da bi lahko izbirali tudi najlepšega smejočega se in smejočo se. Če imate fotografijo, na kateri se kakšen vaš (ne)znanec simpatično smeje (hahlja, heheta, hihita ali se reži kako drugače), je nikar ne občudujte zgolj v domačem krogu; pošljite jo k nam (Pen, Ulica arhitekta Novaka 13, MS)! Vsako objavljeno bomo honorirali in ob koncu natečaja zbrali vse smejoče se, ki jih v teh težkih dneh ni tako veliko. Morda pa se motimo ... Za pokušino naj bosta smeha direktorice Irme BENKO in gospoda iz Porabja, katerega ime se nam je žal izmuznilo.

foto: JOG

REGIJSKI NOVINARJI DRŽAVNI PODPRVAKI!

Nedavno je bilo v madžarskem Györu mednarodno prvenstvo novinarjev v malem nogometu. Med tekmujočimi je bilo tudi šest slovenskih moštev, ki so priložnost izkoristila za neuradno državno prvenstvo. Z veseljem vam sporočamo, da se je za nas končalo več kot uspešno. Ekipa, ki se je pred odhodom k sosedom tri tedne mudila na višinskih pripravah na Srebrnem bregu in štiri dni na psihološko-taktičnem utrjevanju v okolici rakičanske ambulante gospoda MAGDICA, je rušila vse pred sabo – tako so premagali novinarje Zgornjesavinjske doline s 4 : 1, kolege iz porečja spodnjega toka Sore s 3 : 2 in igrali neodločeno s Štajerci, bilo je 9 : 9. Izgubili so samo eno srečanje, in sicer so jih premagale novinarke in tehnične urednice časopisov z obale – 1 : 2. Vse skupaj je bilo dovolj za visoko drugo mesto, kar našim »sedmosilašem« omogoča udeležbo na evropskem turnirju, ki bo prihodnje leto v najmlajši kandidatki za vstop v EU, Moldaviji.

Za Regijo so nastopali (z leve proti desni, od stoječih k čepečim): Ivan GERENČER (Delo), Endre GÖNTÉR (Venera), Boris CIPOT (TVS), Feri HORVAT (Murski val), Jože GRAJ (Vestnik), Feri MAUCEC (Vestnik), Dušan LOPARNIK (Murski val) in Vlado PAVEO (Večer - nepravilna registracija).

IZBERITE PREKMURSKO HIMNO!

Po predlogih v aprilski in majski številki Pena dodajamo stvaritev priznanih glasbenikov Š. Grabarja - Pišteka, D. Horvata in R. Benčeca. Skromna pripomba, ki jo povzemamo po kratki javnomnenjski anketi pred objavo: sporna je beseda "ges", ki naj ne bi bila vseprekmurska. Očitno bo potrebno spremeniti naslov v denimo Tü san doma. Natečaj ni končan, še imate možnost poslati svojo verzijo himne Prekmurk in Prekmurcev. Pišite na Pen, Ulica arhitekta Novaka 13, MS, ali se osebno oglasite v »Žuti kuči«!

»PIŠTEK« TÜ SAN GES DOMA

(Š. GRABAR / D. HORVAT / R. BENČEC)

Sibni eno za menej!

TÜ GE ŠTRKI SO NA ROURI
GE MLIJNI MELEJO KAK NOURI
TÜ GE LEJPA JE RAVNICA,
TÜ ZORJI ZLATA PŠENICA.

TÜ SO BROUDI ŠE NA MÖRI,
V KRÜJŠNOJ PEČI SE ŠE KÖRI,
GE KUČE ŠE POKRIJVA SLAMA,
TÜ ME JE RODIJLA MAMA.

Refrain:

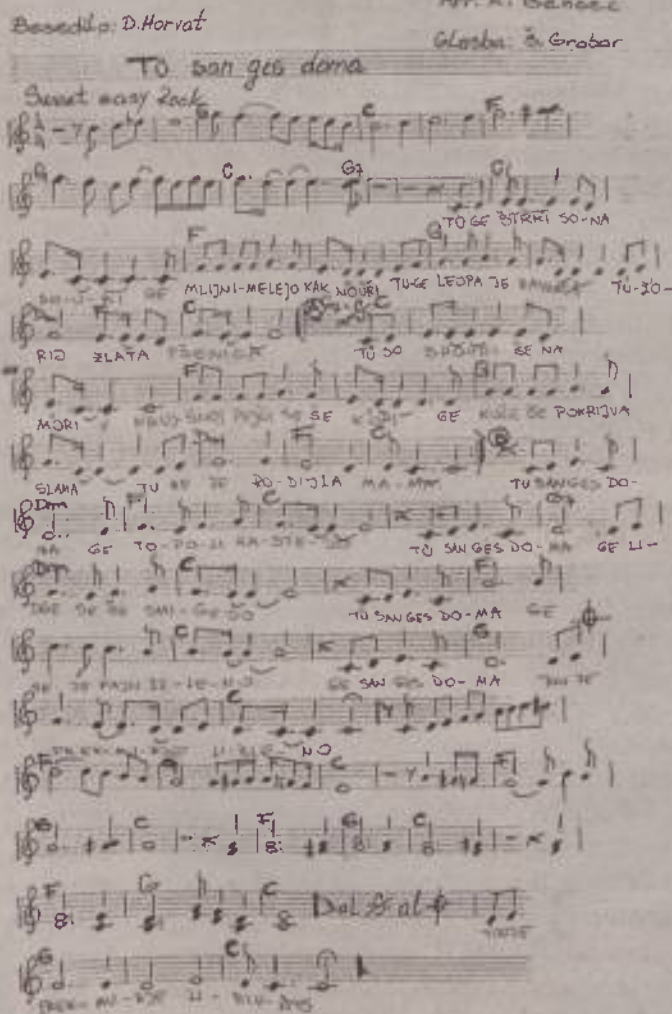
TÜ SAN GES DOMA, GE TOPOLI RASTEJO.
TÜ SAN GES DOMA, GE LIDGE SE ŠE SMIGEJO.
TÜ SAN GES DOMA, GE SE JE FAJN ZELENÖ.
GE SAN GES DOMA, TOU JE PRE KMURJE LIBLENO.

TÜ SO BROUDI ŠE NA MÖRI,
V KRÜJŠNOJ PEČI SE ŠE KÖRI,
GE KUČE ŠE POKRIJVA SLAMA,
TÜ ME JE RODIJLA MAMA.

Refrain:

TÜ SAN GES DOMA, GE TOPOLI RASTEJO.
TÜ SAN GES DOMA, GE LIDGE SE ŠE SMIGEJO.
TÜ SAN GES DOMA, GE SE JE FAJN ZELENÖ.
GE SAN GES DOMA, TOU JE PRE KMURJE LIBLENO.

TÜ SAN GES DOMA, GE SE JE FAJN ZELENÖ.
GE SAN GES DOMA, TOU JE PRE KMURJE LIBLENO.
GE SAN GES DOMA, TOU JE PRE KMURJE LIBLENO.

PREPLESKANI MEDICINKI

Rdeča je Aleksandra Saša PUŠENJAK, stara 22 let, Goričanka, zdaj zaposlena v Ljubljani, kjer se ukvarja z nujno medicinsko pomočjo. Ima zanimive prostočasne aktivnosti: ples, tenis, glasba, odbojka. Modra pa je Bojana VOURI, tudi 22-letna Goričanka, medicinska sestra na začasnem delu v bavarskem Münchnu. Ko ne pomaga pomoči potrebnim, hodi na zabave, v fitnes studio, pleše, plava ali igra tenis. Sašo in Bojano je na rdeče in modro prebarvala 23-letna Simona ZAKOČ, ki s starši živi na Dunaju. Njeno umetniško ime je bolj milozvočno: Simonetta HARY. Nagradno vprašanje: katera je modra? foto: Li-pen

PENOV NATEČAJ ZA
PREKMURSKO HIMNO!

PEN
PO SLEDI
NEZASLIŠANIH
GOVORIC

KRIŽ

ČEZ POMURJE

Predel, področje, ozemlje, ozemeljska enota. Vse to je po avtorjih Cankarjeve Sove, kot popularno rečemo Leksikonu Cankarjeve založbe, regija. Ali bolje: Regija. Ali še najbolje: REGIJA.

Pen ima že mesece uveljavljeno metodo tako imenovanega raziskovalnega novinarstva, brez katere ni šlo niti ob tako skrivnostni temi, kot so nove slovenske regije, lahko tudi pokrajine. Mnogi pričakujejo od njihove ustanovitve udejanjenje dolgoletnega sna, ki ga označuje sla po oblasti, sla po SE in VEC. Drugi, med katere štejem množico običajnih smrtnikov, pa se zavoljo novih regij razburjajo toliko kot za preveč pene v kozarcu z malim pivom (velikega točenega se namreč skoraj več ne pije). A tudi tako bentenje ni mačji kašelj. Po skrbnem izprašanju (ustnem in pisnem) množice virov in analizi odgovorov sem domel, da bo ob Muri v prihodnje vse drugače, kot je bilo. Prvič in ekskluzivno namreč objavljamo fotokopijo dokumenta, po katerem bo rajno Pomurje po novem administrativno razdeljeno v štiri regije. Stvar je videti takole:

Lokalni politični faktorji se bodo torej (kot kaže) obrisali pod nosom – ne bo ne Velike Prekije, še manj Velikega Prekmurja ali (bognedaj!) ostalin komunističnega Pomurja! Vest je toliko bolj presenetljiva in žal tudi alarmantna, ker kaže na nevaren razmah ljubljanskih centralističnih teženj. Zemljevid je namreč zrasel na tamkajšnjih zeljnih zagovornikov močnega centra in slabih regij (pokrajin). Zato tudi ni čudno, če so napravili tako skrupulo, kot so ga. Pomurje (dovolite, da v tem članku še zadnjič uporabljam to preživelo soc-realistično skovanko!) so enostavno prerezali po dolgem in počez, da bi s tem namesto nekdanje ene relativno močne dobili štiri povsem nemočne pokrajine. Pri tem niso upoštevali naslednjih determinant, brez katerih si sodobna Evropa in svet ne predstavljata oblikovanja regije: naravne danosti (vodotoki, hribi in doline, vključno z grapami in gozdnimi jasnami), starostna struktura prebivalstva, demografska ogroženost, obmejnost, tradicija z ljudskimi verovanji in običaji ter, kar je najbolj grozno, obstoječe občinske meje.

Najbolj skrb zbujajoča je usoda dosedanjega regijskega središča, MURSKE SOBOTE. Prav skozi mesto namreč poteka ločnica vseh štirih novih pokrajin, to pomeni konec kulturne, politične, gospodarske in športne prevlade, ki si jo je MS ustvarila kot jedro Pomurja. Ker župan ANTON SLAVIC o dokumentu ni vedel še nič, tudi uradne reakcije nimamo, vsekakor pa je pričakovati njegovo takojšnjo protestno pot v Ljubljano.

Če zemljevid pogledate natančneje, vam bo jasno, da sestavljalci niso imeli pojma, kako bodo razburili pomursko javnost. Njihov prvi (in verjetno edini) cilj je bil, razbiti potencialno močno severovzhodno regijo.

Morda bo prav, da vam natančneje navedem, kako si centralisti zamišljajo atomiziranje morebitne stabilne pokrajine ob Muri. Nova pokrajina na severozahodu glave kokoške, kot pravijo

1. ZAHODNOGORIČKO-GORNJERADGONSKA POKRAJINA S SEDEŽEM GORNJA RADGONA. – Strategi iz Ljubljane načrtujejo, naj bi v tej regiji največ naredili za promoviranje mlade slovenske države. V ta namen je najustreznejši kmetijski sejem, ki ga kanijo oplemeniti z lepimi mladenkami, ki bi proslavljale slovensko državnost vsaj na otvoritvi sejma.

3. SVETOZDRAVILIŠKO TIHA POKRAJINA S SEDEŽEM RADENCI – Logično bi sicer bilo, da bi tu skrbeli predvsem za zdraviliški turizem, a so vrli snovalci ob "skrbi" za propad mesta Murska Sobota pohiteli. Tako naj bi se del industrije – na primer ostanki mesnopredelovalne tovarne – preselil prav v to regijo (šušljajo o SV. JURIJU).

našemu delu dežele, naj bi se imenovala ZAHODNOGORIČKO-GORNJERADGONSKA POKRAJINA. Od sedanjih sedežev komun bi bili v tej regiji CANKOVA, PUCONCI, ROGAŠOVCI, KUZMA IN GORNJA RADGONA. Nova severovzhodna pokrajina ima analogno ime: VZHODNOGORIČKO-KOBILJANSKA POKRAJINA s sedeži občin GORNJI PETROVCI, HODOŠ - ŠALOVCI, MORAVSKE TOPLICE in KOBILJE. Na jugozahodu govori dokument o SVETOZDRAVILIŠKO TIHI POKRAJINI s TIŠINO, RADENCI IN SV. JURIJEM, na jugovzhodu pa naj bi oblikovali PRLEKIJO Z DODATKI – kaže, da bi bila ta regija najmočnejša z BELTINCI, LJUTOMEROM, LENDAVO, TURNIŠČEM, ODRANCI in ČRENŠOVCI.

Seveda ni potrebno trikrat zapisati, da ob nastajanju zemljevida ljudi nihče nič ni vprašal. Zato omenjamo samo nekaj od množice dilem – nikogar na primer ne zanima, ali sta bila (in sta še!) KROG in BAKOVCI naselji v Mestni občini Murska Sobota – zdaj so ju v regijskem smislu lepo zapisali v Svetozdraviliško tiho pokrajino, katere sedež bo najverjetneje v RADENCIH. Birokrati prav tako niso niti najmanj mislili na CANKOVČANE in TIŠINČANE, ki so bili doslej srečni in enotni v eni občini, zdaj pa so jih razdelili v dve regiji. Ali pa VERŽEJCI in KRIŽEVČANI (na desnem bregu Mure) – ne krivi ne dolžni se bodo morali posloviti od Prlekije z dodatki, poleg tega pa tudi ob sožitje z občino LJUTOMER, saj bo sedež njihove pokrajine prav tako v Radencih. Sam LJUTOMER bo verjetno zadovoljen – bo na čelu relativno močne pokrajine, kjer pa se bodo ubadali s številnimi problemi, predvsem narodnostne

2. VZHODNOGORIČKO-KOBILJANSKA POKRAJINA S SEDEŽEM KOBILJE – Gre za hribovit (gričevnat) svet, kjer meteorologi v naslednjih 50 letih pričakujejo občutnejše spremembe v mikroklimi, predvsem naj bi bile močnejše zime. Načrtovalci zato opozarjajo na razmah zimskega turizma s snežnimi radostmi.

4. PRLEKIJA Z DODATKI S SEDEŽEM V LJUTOMERU – Osnovna dejavnost v tej pokrajini: krepitev vojaških (obrambnih) sil in budnost v vsakem trenutku na vsakem koraku! Pokrajina bo namreč obdana s hrvaško in madžarsko mejo, poleg tega ne bodo zanemarljiva notranja nasprotja!

narave (Slovenci, Hrvati, Madžari). Ob tem bo moral župan LUDVIK BRATUŠA računati z močno opozicijo, predvsem z LENDAVSKEGA konca, v osebi tamkajšnjega liderja JOŽETA KOCONA. Še vedno je vprašljivo, kje bo sedež Vzhodnogoričko-kobiljanske pokrajine. Kot zdaj kaže, je temu še najbližje zasanjano KOBILJE. To bo gotovo marsikomu dvignilo pritisk, saj so bili doslej druga najmanjša občina v državi, zdaj pa so dobili kar svojo regijo. Razočaranje bo največje v MORAVSKIH TOPLICAH, kjer imajo za regijskosrediščno dejavnost primernejše in sodobnejše opremljene pisarne. Samosvoj paradoks je zahodno Goričko, ki so mu pridružili GORNJO RADGONO – župan MIHA VODENIK utegne pristati na zadevo pod pogojem, da mu v centru ob tem obljubijo discipliniranje občinskih svetnikov, kar pa ne bo mačji kašelj. Kot tudi ne pričakovano močno nasprotovanje "zahodnih" Goričancev z izkušnim JANKOM HALBOM na čelu.

Tole branje naj vam bo v dokaz, kako malo je potrebno, da čez Pomurje naredijo ali naredimo križ. Če analiziramo podobne dogodke v zgodovini in jih apliciramo (le kaj pomeni ta tujka?) na sedanjo slovensko geopolitično stvarnost, ni potrebno biti Einstein za ugotovitev, da podobno čaka tudi druge pokrajine, kjer tečejo reke s PO-ji. Kako dolgo še torej bodo PODravje, POSočje, POSavje? To naj raziskujejo tamkajšnji Peni!

P.S. Avtor BOP iz REGIJE ni napisal navodila za branje. Če ga potrebujete, nekaj dni pozorneje opazujte ravnanje vaših političnih veljakov!

KAJ SE DOGAJA PRI NAS

Kot strela z jasnega nas je ondan preletelo nekaj šokantnih in grozljivih novic. Da je skupina vrhunskih alpinistov, gorskih reševalcev v trenutku umrla zaradi usodne napake enega od njih. Pri vaji s helikopterjem. Tisočkrat preigrana akcija, imeli so jo v krvi, je zaradi ene same napake zahtevala pet življenj.

Niso še do konca izzvenele žalne slovesnosti, že je odjeknila nova nesreča. Avtobus z otroki drugih razredov ene od ljubljanskih osemletk je doživel hudo prometno nesrečo na točki, kjer celo domačini ne upajo več živeti, toliko nesreč sredi vasi se dogaja tam. Voznik znanega turističnega giganta je umrl kmalu po nesreči, čez nekaj dni še deklica, ena od dveh huje poškodovanih.

V slovenski vojski so dolgo premlevali, kako je lahko prišlo do nesreče pri vadbi v streljanju s havbico, ki je zahtevala življenje mladega fanta, vojaka. V skrivnost je zavil tudi samomor vojaka le nekaj dni pred koncem služenja vojaškega roka. Njegovi najbližji zatrjujejo, da ni dal slutiti niti z najmanjšo gesto, ko je bil ob koncu tedna doma, da je z njim karkoli narobe.

Po belem svetu, v Evropi, v drugih svetovno razvitih deželah, smo ob branju agencijskih novic, da se je zgodilo kaj podobnega, kot se je nam v nekaj tednih, navajeni prebrati tudi suhoparen dodatek takim vestem, da je odstopil minister, direktor, odgovorna oseba. Ne zato, ker bi bil sam kaj konkretnega zakrivil ob nesrečah, ki se dogajajo, ampak ker ni v organizaciji služb, ki jih vodi, za katere odgovarja, storil vsega, da do takih napak ne bi prihajalo.

Pri nas takih novic doslej nismo mogli zaslediti. Prometnemu ministru ob hudih prometnih nesrečah, za katere je dokazano, da

KOM penTAR

so posledica slabo urejenih cest, pri nas ne pride niti na misel, da bi zaradi tega ponudil odstop. Da bi obrambni minister ali vsaj kak državni sekretar rekel, če top ni dobro deloval, jaz pa sem podpisal pogodbo o nakupu teh topov in streliva, nimam več mesta na tej funkciji. To se pri nas ne dogaja. Da bi šolski minister zahteval od ravnateljice, ki dovoli, da se otroci na Pohorje pozimi peljejo z avtobusom, ki ima zlizane gume, da svoje mesto prepusti drugemu, v Sloveniji ni v navadi.

Pri nas direktorji ne odstopajo, ko je jasno, da so s svojo nesposobnostjo firme pripeljali v bankrot. Ne, v žep spravijo svoje desetisočake v markah in skomignejo z rameni: pač ni šlo! Delavci ostanejo na cesti, direktorji pa gredo za direktorje drugam. V najbolj perversnih primerih celo vodijo sanacijske postopke v podjetjih, ki so jih zavozili.

Moji goriški kmetje verjamejo v rek, da kmet, ki je zapravljen kmetijo, tudi druge ne more voditi bolje. Morda bi vsaj kanček te modrosti prišel prav, ko želimo preprečiti človeške in materialne katastrofe, ki so posledica nepravilnih ljudi na pravih mestih ali pravih ljudi na nepravilnih mestih.

Vsi imamo pravico narediti napako. Z višino položaja, ki ga na hierarhični lestevici zavzemamo, bi po logiki stvari morala rasti tudi naša odgovornost za dejanja in njihove rezultate. Pri nas je žal obratno: če delavec zaradi malomarnosti uniči delovni stroj, mora poravnati škodo, če ga ne doleti izguba delovnega mesta. Vodilni škode, ki jo povzročijo, ne vračajo nikoli.

MARJAN DORA

Z ODGOVORNOSTJO?

SAŠO, POTRJEN SI V VERI

V nedeljo, 15. junija, na vidovo je bil za družino Zrimovih iz Gederovec velik dan. Njihov sin Sašo, osmošolec, ki bo jeseni nadaljeval šolanje na soboški srednji strojni in tekstilni šoli, smer elektro, je bil birmanec v tišinski cerkvi device Marije.

Na Tišini je birma vsako tretje leto in skupaj z njim je potrditev v veri doživel čez sto mladih. Zakrament birme je opravil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej ob navzočnosti domačega župnika Janeza Gregorja, kaplana Ivana Kranjca in gostov iz drugih župnij. Pozornost je pritegnil z izborom pridige. Odločil se je namreč za poanto iz Jezusove pridige o rastočem pšeničnem zrnju: birmanci so v svoje srce položili zaobljubo veri, in to zrno bo poslej samodejno raslo in rodilo. Za enega najpomembnejših cerkvenih dogodkov zadnjega časa je označil papežovo razglasitev dveh žensk za bleženi. Zgodilo se je na Poljskem.

Birma pa ni samo verski dogodek. Iz leta v leto postaja to vse bolj zanimiv posel za podjetne ljudi. Začenja se pri oblačilih, nadaljuje pri darilih in dodatnem ceremonialu. Nekateri prav pretiravajo in veseli smo bili, da Saševi starši in boter temu niso slepo sledili. Fanta so oblekli v sproščenega mladega moža, z botrovim darilom bo lahko obogatil svoje delo z računalnikom, le kosilo je bilo preobilno, to pa je že kar prekmurska navada.

V oči so nam padli fotografi. Na tišinski birmanski nedelji si jih je svoj kos pogače skušalo odrezati več kot deset, vsak

Na birmanca je položil roko pomožni škof dr. Jožef Smej.

v svojem priložnostnem ateljeju in s posebno ponudbo. Prišli pa so od Maribora sem. Vsaj ena fotografija je potrebna za spomin, bilo pa jih je veliko več. Navsezadnje pa je tudi tolikšna konkurenca prinesla nekaj dobrega – pri tistih z zasoljenimi cenami ni bilo gneče. Zanimivo, da so bili oblegani domači fotografi. Lokalpatriotizem pač in prav je tako. Saševa birmanska fotografija bo s starši in botrom nastala pri Fotu Zauneker.

Pred odhodom k birmi se je družina skupaj z botrino zbrala v kuhinji in nazdravila. Od leve proti desni so dedek Stefan Karas in babica Jožica, botrova soproga Melita, birmančeva sestra Ksenija, boter Bogdan Lemut, birmanec Sašo (Aleksander uradno) ter starša Tanja in Jože. Hrbet pa sta fotoreporterju Juretu obrnila Lemutova Maša in Miha.

Zadnje popravke je naredila mama Tanja. Da bo njen Sašo ja v redu ...

Penovci smo za birmanca izbrali nekonvencionalno birmansko darilo. Na ušesa nam je prišlo, da rad igra nogomet ... »Ampak ta žoga bo samo za spomin,« je bil njegov komentar.

Vsaka birma se konča s slavnostnim kosilom. Zrimovi so nas povabili v domače gostišče Vereš, kjer se je začelo z aperitivom in nadaljevalo z govejo in gobovo juho, govedino s hrenom, raznimi vrstami mesa,

solato, prilogami, »retaši«, pecivom.... Vse, kot je treba, in vsega obilo za okrog trideset povabljenih. Na posnetku je del dobro razpoložene družbe v trenutku, ko je bil med gosti nekdanji tišinski kaplan Marijan Fesl. Del popoldneva je z družbo preživel tudi sedanji tišinski kaplan Ivan Kranjec.

Pomembno je, s čim birmanca obdari boter. Sašo je z izborom očitno zadovoljen. V velikem zelenem paketu je vse, kar je še pogrešal pri računalniku. Boter Bogdan je dobro izbral in posel opravil do konca, z montažo vred. Sam je namreč računalnikar.

Irina Benko, Jure Zauneker

Ko smo smo iskali človeka, s katerim bi se pogovarjali, kako je bilo v Radgoni v času vojne, so največkrat omenjali takratnega komandirja postaje milice v Gornji Radgoni. Pa smo rekli, bo že pravi, če drugi tako pravijo.

Stankom Sakovič

PANIKE NI BILO

Je bila takrat vojna ali je ni bilo? Nekateri ji pravijo desetdnevna vojna, rekli so ji že tudi operetna vojna. Hrvaški predsednik pravi, da je sploh ni bilo ...

Kdaj se je za vas začela vojna?

Začela se je že 1. decembra 1989, ko je bil v Ljubljani napovedan miting resnice. Samo policija se je bila takrat organizirala tako, da je lahko branila meje. Mislim, da je bil to takrat prelomen dogodek za policijo. Ravno tako je bilo pomembno, ko je takratna JLA sprejela odločitev, da bo sama izvajala nabor. Naborna evidenca je bila shranjena na policiji in bila je nevarnost, da bo seznam nabornikov nasilno odvzet. Tudi orožje iz skladišč teritorialne obrambe se je počasi prenašalo v skladišča policije.

To so bili torej trenutki odločitve, ko si se moral odločiti za pravo stran. Kdaj pa je šlo zares?

27. junija 1991, en dan prej, ko je bila bitka na ormoškem mostu, se je v Radencih pojavila predhodnica enote polkovnika Popova. Tja so prišli s »kompanjolo« (terensko vozilo) trije vojaki in podpolkovnik Jovović. Njihova naloga je bila zbiranje podatkov in usmerjanje tankovske kolone. To skupino smo blokirali, teritorialci pa so jih še isti dan aretirali in predali štabu TO v Mariboru.

Postalo je jasno, da se spor z JLA ne bo končal na miren način?

Da, takrat se je že približevala tankovska enota. Policija ni imela protioklepne orožja, le pehotno. Naša naloga je bila, da skupaj s TO organiziramo barikade in spremljamo gibanje enote.

Potem so tanki predrli barikado na progi pred Radgono.

Se prej, moram povedati, je ena naša enota sodelovala pri oviranju tankovske enote v Radencih.

Kaj se je dogajalo tam?

V Radencih, od križišča proti šoli, so naši odprli ogenj iz pehotnega orožja. Ravno v tistem času se je mimo pripeljal občan Alojz Gaude. Zadet je bil z rafalom iz tanka in je pozneje umrl. Na tem območju je to bila prva žrtev.

Delovali ste torej na več krajih?

Večji del policijskih sil smo imeli na mejnem prehodu v Radgoni. V bistvu sta bili dve policijski enoti. Ena je bila redna, druga pa posebna policijska enota iz Murske Sobote, ki je bila bolj izurjena in tudi bolj opremljena.

Tankovska enota je potem, ko je predrila barikado na mostu pred progo, dokaj enostavno zasedla mejni prehod.

Takrat smo ocenjevali, da bi bil večji spopad v mestu zelo tvegan. Mesto bi porušili, bilo bi veliko civilnih žrtev, kakšnega velikega učinka pa z našo oborožitvijo ne bi dosegli. Zato smo se večjemu spopadu izognili in tako so tanki z lahkoto prebili zadnjo barikado pred mejnim prehodom in ga zasedli.

Ko se je enota utaborila, je še isti dan proti večeru priletel iz Zagreba helikopter JLA z oznako Rdečega križa. Pristal je med osnovno šolo in karavlo. V njem je bil polkovnik Džurovič – pomočnik komandanta armijske oblasti, odgovoren za meje. Povedal je, da je prišel po ranjene in ubite vojake iz Popovičeve enote. Odločeno je bilo, da ga aretiramo. Mrtvega vojaka smo izročili in helikopter ga je odpeljal.

Kdaj je umrl ta vojak?

Točno ne bi vedel povedati. Morda je bil zadet že v Radencih, možno pa tudi, da v Radgoni. Oni so začeli uporabljati orožje že v Radencih in od takrat je ves čas pokalo.

V Radgoni je bilo zažganih več vozil iz kolone.

To so storili prostovoljci iz Elrada. Vozila so zažgali z doma na-

Postavili smo ultimatum, naj se predajo, vendar, kot že rečeno, poročnik na to ni reagiral. Začeli smo streljati, vendar – nad okna. Vojake smo hoteli le prestrašiti.

So odgovorili z ognjem?

Bolj malo. Ko so videli, da gre zares, so se vseeno predali. To je bila zadnja karavla v Pomurju, ki je prišla v naše roke. Pri tem napadu smo sodelovali s pripadniki TO. Karavla je bila zavzeta po dveh urah. Zaradi tega sta dva aviona raketirala Avtoradgono.

Popov je bil tačas na mejnem prehodu.

Tam smo postavili barikade, da se ni mogel umakniti.

Tudi z njim ste se pogajali?

Z Ljubom Dražnikom, predstavnikom TO iz Ljutomera, sva se šla prvič pogajati 29. junija okrog 8. ure.

Kje ste se srečali s Popovom?

Pogajanja so potekala na sredini Panonske ulice. Popov s še enim oficirjem je prihajal z ene strani ulice, midva z druge. Na sredini smo se srečali.

Ste se rokovali?

Segli smo si v roke in se predstavili.

Kako dolgo so potekala pogajanja?

Kakšnih 15 minut. Popov je bil aroganten. O predaji ni hotel slišati. Zahteval je, da mu omogočimo stik s karavlo, na kar seveda nismo pristali. Popov mi je dal vedeti, da dovoli policijsko delo v okolici mejnega prehoda, vendar brez orožja. Povedal je tudi, naj opozarjamo ljudi, naj zaradi varnosti ne hodijo v bližino prehoda. Želel je tudi videti požgana vozila iz kolone. Nekaj vojakov je namreč pobegnilo iz kolone in tako ni imel pregleda nad stanjem. Še isti dan smo mu to omogočili.

Kako je odšel Popov iz Radgone?

Takrat so ves čas potekali pogovori na državni ravni, ravno tako tudi brionski pogovori. Sprejeta je bila odločitev, da se Popov lahko umakne z vsem orožjem. To je imelo zelo negativen odmev med prebivalstvom, saj je naredil veliko gorja. Pa še z naropanim blagom iz brezcarinske prodajalne je odšel.

Kaj se je še dogajalo tiste dni?

Junija ponoči smo v hotelu Radin aretirali zvezne carinike, ki so bili poslani iz Beograda, da prevzamejo posle na carini. Poleg njih so bili aretirani tudi trije domačini, ki so bili osumljeni sodelovanja z vojsko. Naslednji dan jih je preiskovalni sodnik izpustil. Eni so po vojni odšli, nekateri pa še zdaj živijo tukaj.

Kdaj ste prvič mirno spali?

V bistvu je bilo po odhodu Popova še en teden nemirnega

Vsekakor moram omeniti TO, civilno zaščito, gasilce, občane ... Bila je velika enotnost in pripravljenost za sodelovanje.

spanja. Na območju mejnega prehoda je bilo potrebno opraviti pirotehnične preglede, prihajale so različne delegacije in še kup drugih stvari je bilo za opraviti.

Kako gledate na tiste dogodke danes? Bi ukrepali drugače, da bi se stvari enostavneje in učinkoviteje razrešile?

Ponosen sem, da sem bil poleg, tudi vsi policisti. Mislim, da smo v danih razmerah in glede na oborožitev nalogo dobro opravili. Tudi zato, ker v lastnih vrstah nismo imeli žrtev. Marsikatero stvar bi se verjetno dalo narediti tudi drugače, vendar mislim, da ne bistveno. Znano pa je, da so po vojni vsi generali pametni.

Jozo Penadžić

rejenimi molotovkami, akcijo pa so izvedli na lastno pest, brez dogovora z nami.

Je bilo kaj žrtev?

Ugotovili smo, da so bili v enem od uničenih vozil ostanki zoglenega trupla. Med prostovoljci žrtev ni bilo.

Kako se je v tem času obnašala vojska v stražnici pri pokopališču nad avtobusno postajo.

Karavlo smo skupaj s TO ves čas blokirali, da je niso mogli zapustiti. So pa organizirali obrambo.

Ste imeli z njimi kakšne stike?

Že ko je priletel helikopter, je komadir stražnice, poročnik Vulin, prišel do helikopterja in polkovniku Džuroviču opisal stanje. Džurovič je izdal navodilo, naj vojska ne začne streljati prva. Vulina smo ves čas nagovarjali, naj se preda, vendar ni hotel. Predvsem zato, ker je bila uskladiščena velika količina razstreliva.

Grozil je, da bo eksploziv aktiviral in porušil pol Radgone. Pozneje, ko smo karavlo zavzeli, smo povsod videli žice. Mislim je resno.

Koliko ste tiste dni spali?

Večji del kolegov zelo malo. Zanimivo pa je, da panike ni bilo, bila je visoka zavest.

Kdaj je padla stražnica?

To je bilo 2. julija. Odločitev je padla potem, ko je Popov razstrelil zvonik radgonske cerkve.

Kako se je začel napad na karavlo?

Feri
LainščekNadzirani
tokovi
ciga-
ret-
nega
dima

Saj si zlahka zamislite usodo gostilničarja, ki bi neko pomlad mize na terasi pred svojo dotlej še kar priljudno gostilnico označil kot tiste »za kadilce« in tiste »za

nekadilce«, obenem pa bi od gostov potem celo terjal, naj tako njegovo zamisel spoštujejo? Prav kmalu bi namreč njegovi bližnji in daljni, kadilci in nekadilci, posumili, da s tem njegovim nadziranjem zračnih tokov na terasi ni vse, kot je treba, in samo še ena taka prismuknjena bi nemara zadoščala, da bi mu izglasovali pomoč na kakem bolj ali manj zaprtem od-delku.

Ampak, ali si lahko, prosim, zamislite zdaj še državo, ki bi tako urejanje tokov in oblačkov cigaretnega dima po gostinskih terasah in vrtovih celo uzakonila, obenem pa bi razposlala čisto resne in za nameček še preklemano mrke inšpektorje, ki naj »štos« nadzirajo in kršitelje kajpada sankcionirajo?

Seveda razumem, da stežka.

A oprostite, jaz vem zanjo.

Ravno te dni posedam po vrtovih, kjer se gostje muzajo gostilničarjem, ti pa inšpektorjem, oboji pa, če je to le mogoče, prestavljajo »znake za usmerjanje tokov cigaretnega dima« z napisom »nekadilci« na mize, ki so še prazne. Posedam pač in se potim ob poslušanju komentarjev. Ob tem, recimo, ki je prav slasten: »Pobudali bre Slovenci, vidi ti, sasvim su šenuli. Pa ne bi to mogli, brate, ni Mujo i Haso zajedno smisliti!« Ali ob bolj političanskem, s patino prejšnjih časov: »Pa sej nas samo probajo. Merijo pač, kolk centi v živi mozeg se nam bo dalo še štemati.« Ali, recimo, ob tem, nič manj poznavalskem: »Pa jim res že zmanjuje zdravih idej, kako napolniti državno blagajno!«

Posedam torej in se presedam in res ne vem, kaj naj si sploh mislim. Nebuloznost je najverjetneje taka, da se lahko ozrcali le v nebuloznosti komentarja. Saj ne, da ne bi bila že to kar žalostna reč, če se kdaj zblodi gostilničarju, ampak, je pa le neprimerljivo bolj zagatno, če pade tak sum na državo. Razumem, res, strast nekadilcev, ki lahko končno z varovanimi hrbti osvobajajo nove in nove kubike ozračja. Razumem celo, da se jih pač na tem osvobodilnem pohodu kdaj pa kdaj poloti boleha sla po trpinčenju ozloglašene nasprotnika. Razumem seveda tudi kadilce, ki posihmal tod pač diha po robu zakona in jim gre tak občutek o drugorazrednosti včasih na živce.

Ne razumem pa kajpada ne prvih ne drugih, ki so ob vsej razpravi o zdravju telesa – ker: za to naj bi tu vendarle šlo – , ob očitni manifestaciji omreženega duha tako malomarni ali prostodušni.

Murska Sobota, 28. junija
1991, nekaj po 17. uri

Te dni mineva šest let od slovenske osamosvojitvene vojne. Čudni časi so bili to. Komaj smo verjeli, da se okrog nas res dogaja vojna. Prava vojna v mirni Evropi po pol stoletja. Stara celina je ranjena. In vsi mi.

KELHARJEVI IN FLISARJEVI
V EVROPSKI
ZGODOVINI

V petek, 28. junija, je bil vroč poletni dan (čez trideset stopinj) in tretji dan agresije Jugoslovanske armade na Slovenijo. O njem Vestnik, 29. junija 1991, v posebni izdaji, ki je bila zaradi nevarne izpostavljenosti tiskarne Pomurskega tiska natisnjena šele v redni izdaji v četrtek, 4. julija 1991, med drugim piše:

Ze od zgodaj zjutraj je bila postavljena blokada vojašnice v Murski Soboti. Zaradi tega so letala Jugoslovanske armade trikrat bombardirala položaje teritorialne obrambe ob vojašnici. Prvi bombni napad, ki so ga izvedli, je bil namenjen uničenju bloкаде vojašnice proti Markišavcem. Izstrelili so štirikrat po dve raketi, ki pa niso zadele cilja. Po tem napadu je teritorialna obramba okrepila blokada pred vojašnico. Drugi bombni napad je bil namenjen uničenju dodatne bloкаде pred vhomom v vojašnico. Poleg raket so tokrat napadalci uporabili tudi mitraljezno orožje in streljali po položajih pripadnikov teritorialne obrambe in po vozilih bloкаде. Pri tem je bil zadet vhod v vojašnico in ranjena dva vojaka Jugoslovanske armade, eden je pozneje podlegel poškodbam. Med pripadniki teritorialne obrambe ni bilo žrtv. Poškodovana so bila vozila in DVE HIŠI. Tretji letalski napad je bil zopet namenjen uničenju bloкаде, vendar pa ni naredil škode.

V povzetku kronologije dogajanj po informacijah Radia Murska Sobota (zdaj Radio Murski val) v isti številki Vestnika:

– 17.00 – Čez Krapje so poletela letala, kam so namenjena, pa v tistem trenutku še ni bilo znano.

– 17.03 – Ker sta nad Mursko Soboto prileteli dve letali, je potekal program iz studia Radia Slovenija. Letali sta nekaj časa krožili nad mestom in potem izstrelili rakete v bližini vojašnice. Zadel sta eno od barikad pri vojašnici.

Javljanje gospoda Perša iz Nasedla mladinskih delovnih brigad v Murski Soboti, kjer je letalo mitraljiralo sosedovo hišo in jo

JANEZ BOHAR, major, takrat eden od poveljujočih v teritorialni obrambi:

26. in 27. junija smo blokirali dostop do vojašnice in vhod vanjo. 27. junija je Mursko Soboto obkrožilo letalo in odrglo letake z namenom zastraševanja ljudi. Naslednji dan je bil okrog dvanajstih prvi nalet štirih avionov, ki jih nihče ni vzel resno. Pred soboškim zdravstvenim domom je bilo nekaj sto ljudi. Prvič so nas samo obkrožili, vendar je nekaj v meni na glas reklo: »Fanteje, sranje bo!« V naslednjem naletu je že ropotalo: prvi, drugi in četrti avion sta raketirala, tretji ne. Ljudje so bili tam in na srečo se ni zgodilo najhujše. Največ ognja so spustili na barikado na železniški progi.

Tam so delci kar frčali in priznam, med teritorialci je bilo tudi nekaj panike. Drugi nalet aviona je bil ob 17.15. Letali sta mitraljirala in raketirala. Ubit je bil vojak armade in eden ranjen. Mi smo pomagali, poklicali smo rešila, vojakom niso dovolili, da bi pomagali kolegoma. Po vsem, kar se je dogajalo, bi sodil, da se je povelje glasilo: Raketirajte in uničite barikade! Vendar je letelo tudi po civilnih objektih. Moram reči, da nisem verjel, da bodo res udarili.

MILAN KELHAR,

lastnik raketirane zasebne hiše v Ciri-Metodovi ulici:

Raketa s fotografijeje šla skozi streho, potem skozi steno, po otroški sobi skozi vrata, po hodniku do vrat in skozi v spalnico, nato v vrata omare in v bočno steno omare za ogledalo, kjer se je ustavila. Ogledalo je ostalo celo. Pot druge je bila skozi streho ob dimniku, potem pa je obtičala neke v izolaciji. Vsi smo bili doma, eni v kleti, ker je bil alarm, hčerka z vnukico pa je bila še v otroški sobi. Ko smo pozneje spremljali pot izstrelka, nas je zajela prava panika, kajti za las sta ušli najhujšemu.

Posebna komisija je ocenila škodo na takratnih 120 tisoč dinarjev. Iz sklada za elementarne nesreče smo dobili zdaj še mi da 27 tisoč dinarjev, in to je tudi vse. Popravili smo streho, drugi sledovi pa so še vedno tu.

Na steni, v vratih, v omari. Naša tožba za dejanje, ki ga je povzročil neznan storilec, je še vedno na državnem tožilstvu v Murski Soboti. Šest let po dogodku!! Vem, da so mnogi utrpeli še hujšo škodo, tudi invalidi so, pa se za njih stvari niso uredile, in to zamerim odgovornim v novi slovenski državi. V našem primeru bi lahko naredila vsaj moralno gesto!

Kot zanimivost pa še tole: v slovenski vojni nas je oplazilo raketiranje, tik po drugi svetovni vojni pa je v bližini strnoglavlo ameriško letalo, na hišo mojega dedka na tem mestu pa so padla vrata, ki jih hranimo kot spomin.

Irma Benko

Prvič po drugi svetovni vojni
avioni raketirali civilne objekte

Avion nad Soboto,
28. junija 1991, popoldne,
foto: Stefan Sobočan

Iz arhiva Vestnika: Blokada pred soboško kasarno, 28. junij 1991, dopoldne, foto: Nataša Juhnov

poškodovano. Kot zanimivost: naselje je od vojašnice oddaljeno 400 metrov.

Po šestih letih se začne govoriti, da je 28. junija 1991 nad Soboto agresor v Evropi prvič po drugi svetovni vojni iz zraka raketiral po civilnih objektih. O tem pripovedujeta pisatelj in publicist Branko Šomen in sodelavec Endre Gönter, ki ga je na dogodek opozoril upokojeni zdravnik iz Pečuja na Madžarskem. Samo po tem pozna Mursko Sobotu in Slovenijo.

Če je res, da ima Sobotu prvo tovrstno rano stare celine, dogodek zasluži novo ovrednotenje in kaj več pozornosti kot nekaj časopisnih stolpcev in odstavkov v knjigi Janeza Švajncerja Obrani domovino (1993). Tudi na sedežu 75. območnega poveljstva SV ni kaj dosti druge dokumentacije.

So pa tu živi viri, ljudje, ki so bili na kraju samem. Morda bodo prav ta pričevanja dogodek na novo ovrednotila? Morda mu bo Sobotu postavila spomenik? Morda bo celo kdaj prav ta dan izbran za občinski praznik? Morda bo naše mesto kdaj v Evropi cenjen zgodovinski kraj?

MARTIN BURJAN, brigadir, vojaški ataše Slovenije v Bonnu, do prestopa pilot v Cerkljah:

28. junija pravzaprav nisem bil več pilot Jugoslovanske armade. Tudi junija sem dobil nalogo, da med 15. in 17. uro stolcem most v Gornji Radgoni in Šentilji. Odklonil sem, vzeli so mi ključ in me pripravili. Takrat je bilo na letališču v Cerkljah 70 do 80 letal in 20 do 30 helikopterjev. Teritorialna obramba je z minometom zadela začetek pristajalne steze, zato so vsi aviacijo do naslednjega dne preselili na letališči v Zagreb in Bihac. meni pa je v tej paniki uspelo prestopiti.

O letalskem napadu na Sobotu mi je znano samo, da so letala poletela iz Zagreba in da je bila verjetno to 238. lovsko-bombniška letalska eskadrilja (moja je bila 237.) Tudi ta je bila zaradi odpovedi pilotov operativno okrnjena in ne vem, kdo so bili piloti v teh avionih. Cilj je bilo zastraševanje teritorialcev in meščanov, da ne bi napadli vojašnice. Raketirali so prostor ob vojašnici, civilni objekti pa so bili verjetno zadeti naključno. Verjetno je raketiral OREL, s katerim ni mogoče natančno zadeti in ni primeren za tovrstno operacijo.

DANIJEL HORN, upokojenec, takrat komandant soboške kasarne JA:

Major Drezgic je stal zunaj, ko je prvič počilo. O dejstvom nismo bili obveščeni. Mislili smo, da je nalet psihološkega značaja. Po starih vojaških pravilih je bila uporaba aviacije v domeni poveljstva. O tem je odločal Kolšek in s časovne distance sodim, da je zavestno ravnal tako, da napad ne bi povzročil tragedije. Posledica neinformiranosti o dejstvom je bila za nas v vojašnici tragična. Vojak je zapustil svoj položaj, in ko se je vračal v zaklonišče, je bil smrtno zadet, eden pa ranjen. Krivda je pilotova, zgrešil je cilj – barikade. V vojašnici sem imel tri predpostavljene in sem bil samo formalno poveljnik. Ravnanje sem moral po Popadičevih navodilih, dejansko pa sem jih kršil. Vojakom sem omogočil, da so zapuščali kasarno, vse sem storil, da bi izpolnil obljubo, dano starešem na Ptuj, da se bodo njihovi fantje brez skrivljenega lasu vrnili domov. To sem tudi izpolnil. Ubiti ali ranjeni so bili vojaki, ki so jih pripeljali iz Maribora, moji ne. V nekem trenutku sem se odločil za prestop, pa mi je Popadič rekel: »Zar baš moraš, da ideš!« To je bil signal. Za armado sem bil odstreljen in še danes se sprašujem, zakaj me niso likvidirali.

Dr. ALEKSANDER ŠIFTAR, direktor soboškega Vrtnarstva:

Jože Pojbič nas je obvestil, da moramo domov, ker se pričakuje napad na kasarno, mi pa smo prvi sosedje. Tako da v času dejstvom letal nisem bil v neposredni bližini. Doživljal

hrano. Smo pa spremljali trenutke, ko so ob koncu vojne kasarno zapuščali še zadnji vojaki in starešine.

Vse so uničevali. Za spomin sem si vzel zajemalko (porcijo) brez ročaja, ki jo imam doma, in po naših nasadih in dvorišču sem nabral raztrganine, ki jih imam še vedno v pisanih v predalu.

F I N S K A

Običajna smer potovanja na Finsko z našega konca je od zahoda proti vzhodu. A tu se lahko zaradi zahajajočega sonca tudi zmedeš.

Od sončnega zahoda

Finska, fin. Suomi, ur. Suomen Tasavalta, je parlamentarna republika s prestolnico Helsinkimi, z uradnimi jeziki finščino, švedščino in laponščino, s finsko marko kot denarjem, s približno 90-odstotnim deležem protestantov ter katoliško in pravoslavno manjšino, meri nekaj čez 338 kvadratnih kilometrov in ima blizu pet milijonov prebivalcev.

Čeprav ni tak kolenom dvedno dolga, ki v času, ko se dni se vračajo prek Finske niso zmogli prešči domačini, sicer pa že tako dovolj. M zanimiva, drugače nismo, Rusi noče strani in še danes zdravstvom in iz

Da zgodba z mobilnimi telefoni ni naključna, dokazujejo pokrivala prvobitnih prebivalcev, ki že imajo "antenico" na vrhu. Takle nakup pri ženicah na tržnici je obvezen, opravijo pa ga moški.

Okrog polnoči, ko uradno nastaja nov dan, staroselec in staroselka po stari navadi posedita pred skromno leseno hišico in dostojanstveno opazujeta rojstvo.

Tampere – tretje največje v državi in največje mesto jezerske Finske s 180 tisoč prebivalci živi predvsem od tekstilne, lesne in kovinske industrije. V njem je kopica muzejev, med njimi muzej lutk z vsega sveta – menda jih je kar štiri tisoč. Razgledni stolp v zabaviščnem parku ponuja čudovit pogled.

Poleg Elanovih smuči težko najdemo slovenski izdelek. Ob sloviti jadrnici Sigyn, ki je obplula svet, zasidrani v mestu Turku, pa je vendarle tu – zabojnik iz Gornje Radgone, čeprav z drugim imenom.

"Športnik stoletja" Paavo Nurmi, rojen pred teče – v bronu. Množica svetovnih rekordov, rekordov, olimpijskih kolajn in "svetovno" atletskih disciplin od 1500 do 10000 zaslužijo, da "letečemu Fincu" v čast prirejajo poimenovane igre.

In ker moraš tam nekje med Švedsko in Finsko premakniti kazalce za uro nazaj, se marsikomu zazdi, da je sonce prej vzšlo kot zašlo.

med katerimi

do sončnega vzhoda,

kot naj bi bila pot prednikov z ozemlja med Uralom in Volginim njega finskega ozemlja, je za Slovence potovanje proti severu še a jih tam nekje na desnem robu Švedske zavije navzgor; ni jih malo, podaljšajo, da zmanjka noči, krenejo proti Severnemu rtu. Nekateri žele tisočeri jezer, katerih natančnega števila kljub današnji tehniki kaj tisoč nad ali pod šestdeset tisoč pač ni pomembno, pravijo tako štejejo samo tista s premerom nad dvesto metrov in jih je Maučecu nekaj dni Finske ni bilo dovolj, saj se mu zdi izjemno od sosed. Njihovo geslo, rojeno iz želje po samostojnosti – Švedi torej moramo ostati Finci –, pove dovolj o osvajalcih z ene in druge ro šaro. Po drugi strani pa Suomi, z razvitim socialnim skrbstvom, njem uspešno lovijo zahodne sosed.

Sonce sicer zalde, a ko čakaš temo, je ni in ni. Še ga čutiš za obzorjem in ne traja dolgo, da spet pride in začne nov dan.

Deželi dajejo podobo
– kdo drug kot prebivalci.

S
U
O
M
I

ni noči

Verjeli ali ne: za nas neverjeten obred domačini kar prespijo in začuda niti ne vedo natančno, kako dolgo se sonce skriva.

Csábi pred svojo tovarno na direktorskem kolesu

Tam se postavi na noge, kjer si padel

Onstran državne meje, kjer se središki griči prevesijo v dolino potoka Zürich, je živo. Lončarska vas Magyarszombatfa je razdeljena na dva tabora. Eni v prišleku, kot ga imenuje nasprotni tabor, vidijo odrešitelja njihove največje vrednote, tudi na naši strani meje dobro znane tovarne keramike. V rajskih socialističnih časih so od tam prihajali strokovnjaki, ki so novopečene lendavske lončarje učili, kako je zemlja pod slemeni goričkih gričev najboljša le žgana

Prišlek, ki je pred sedmimi leti obtičal na zaspanem robu madžarske države, ta pa mu je ponudila zatočišče in še kaj, se je lotil največjega podviga doslej. Ime László Csábi je za marsikaterega Goričanca zgovorno. Njegova slava pa sega tudi dalje, saj je Pavle Čelik, nekdanji šef mlade slovenske policije, junaka naše zgodbe odlikoval z velikim, če že ne z največjim priznanjem notranjega ministrstva. To je bilo v času, ko je László, ki mu je zibelka stekla na neki pusti v širni ravnici Bačke, v bližini mesta Beče, še direktoroval v središču etno-zgodovinske pokrajine Őrség, v Őriszentpéturu, kjer se domačini radi pohvalijo, da so neposredni potomci samih Arpadovičev in so kot svobodnjaki služili edino kraljem.

A to je že druga zgodba, naša se začne v devetdesetih, morda še prej, ko so gospoda Csábija, takrat še Laci, ki si je v rodnem kraju, predvsem od jeseni do spomladi, ko ni oral masne vojvodinske ravnice, rad nadel huzarsko uniformo ali kakšne druge plemenite kose madžarske narodne noše, po njegovem zaradi kulturne identitete, po srbski oblasti zaradi izzivanja ...

– V takratni vsejugoslovanski čistki, ko so

kjer gospod Csábi domuje že dva meseca. Njegov dom je stara kmečka hiša, h kateri spada 180 hektarjev zemlje, sicer ne najbolj rodovitne. A kaj zato, kmetovanje je že opustil, račun se ne izide. Poceni, po 6500 forintov, je odkupil ledino, ki je drugi niso hoteli. Sedaj naj bi mu nemški lastniki opekarne ponujali za hektar 500 tisoč. Po njegovih besedah mu je to dalo misliti, in ko ga je direktor bližnje opekarne poučil, da je pod plitko rodno prstjo več kot 15 metrov visoka plast prvovrstne ilovice, se mu je začelo svitati. Zakaj oni, zakaj ne jaz – si je rekel, in ko so ponudili v prodajo še bližnjo keramično tovarno, ki že nekaj let vegetira, je zagrabil.

V lončarski vasi zdaj župan in njegovi pristaši govorijo o največji prevari v njihovi zgodovini. Po Csábiju župana vodi le gola zavist, ker ima on menda kupce za glino v Sloveniji, konkretno v Murski Soboti, na Hrvaškem, v Švici in po Madžarskem, celoletna proizvodna zmogljivost uporabne keramike je prodana v Francijo. Csábi, za katerega so nasprotniki prepričani, da zastopa interese neke skrivnostne družbe, pa obljublja posel, delo in predvsem dobre plače

Del sveta, ki ga je pustil na vojvodinski pusti.

(Foto: A. Ábrahám)

sodili tudi Janezu Janši, so tudi mene obsodili na dve leti in pol zaradi nedovoljenega političnega delovanja. Odsedel sem 15 mesecev, potem so me zaradi pritiska mednarodne javnosti pomilostili. Moji dobrotniki so me kmalu opozorili, da so tla pod nogami spet vroča. Z dobro organizirano akcijo sem s pomočjo radmožanskih fantov in nekaterih novinarskih prijateljev med dvema obhodoma graničarjev prešel mejo.

– Iz vaših besed, ko predstavnik politične oblasti nazivate kar Jozsi, Arpi, Peti, bi lahko sklepali, da ste v pristnih odnosih.

– Kmalu po prebegu so mi zaupali veliko nalog, predvsem v kulturi. Tudi druga ministrstva so začela ceniti moje usluge. Tako sem postal neke vrste organizator srečanj, z mojim imenom je povezano tudi polaganje telefonskega kabla med državama. Bil sem organizator, nikoli pa politično dejaven.

Spomine obujamo v direktorski pisarni,

To bi lahko bila zgodba o uspehu, če ne bi bilo, kot v vsaki taki zgodbi, veliko čejev ... Eno je prav gotovo res: Fortuna mu tesno stoji ob strani v podobi nove domovine in tako mu plačuje tiste udarce, ki jih je z drogom madžarske zastave zadal onim, ki so mu stali na poti v rodni Bački.

Vše je lahko igra, le eno ni: v tem človeku, ki je že prešel Kristusova leta (hčerkica mu šteje trinajst, dvojčka devet pomladi), je ostalo veliko fantalina s puste. Ko zavije na dvorišče, ki je bolj vaško od vseh na vasi, koza Zsúzi in vietnamsko črno prase obohavana pred kratkim kupljeno kolo. Kot kulturnik je vozil trabanta, v času veleposestevanja traktor ...

– Sanje?

– Družina, ki je ostala v Bečeju. Od tam sem odšel gol in bos, tja se želim vračati kot slavljeneč. Oče mi je vedno pravil: Tam se postavi na noge, kjer si padel ...

Ella Pivar

Ali je bil Jezus zamen križan?!

Nove oblike iskanja boga

V zadnjem času iščejo določene družbene plasti nove dokaze za verovanje v božje, nadnaravno in nedokazljivo. V Rusiji se je v iskanju človeških in moralnih vrednot pesnik Jevgenij Jevtušenko izrekel za Jezusa, ob razpadanju nekdanje Jugoslavije se je v Medjugorju otrokom prikazala devica Marija ... (Spomnimo se: po vsaki človeški apokalipsi je prišla katarza in ljudje, ki so zgubili vero v pravičnost, so iskali uteho in nadomestilo v verovanju.) Po drugi svetovni vojni se je devica Marija prikazala tudi nad gozdom v Radmožancih. Verniki so pripravljali romanja čez prekmurska polja, vendar so jih miličniki preganjali, kajti nov politični sistem, komunizem v svoji ateistični ideologiji, ni priznaval nikakršnega boga. Še več: sedem let po vojni so v Soboti porušili tudi judovsko sinagogo!) Te dni

So

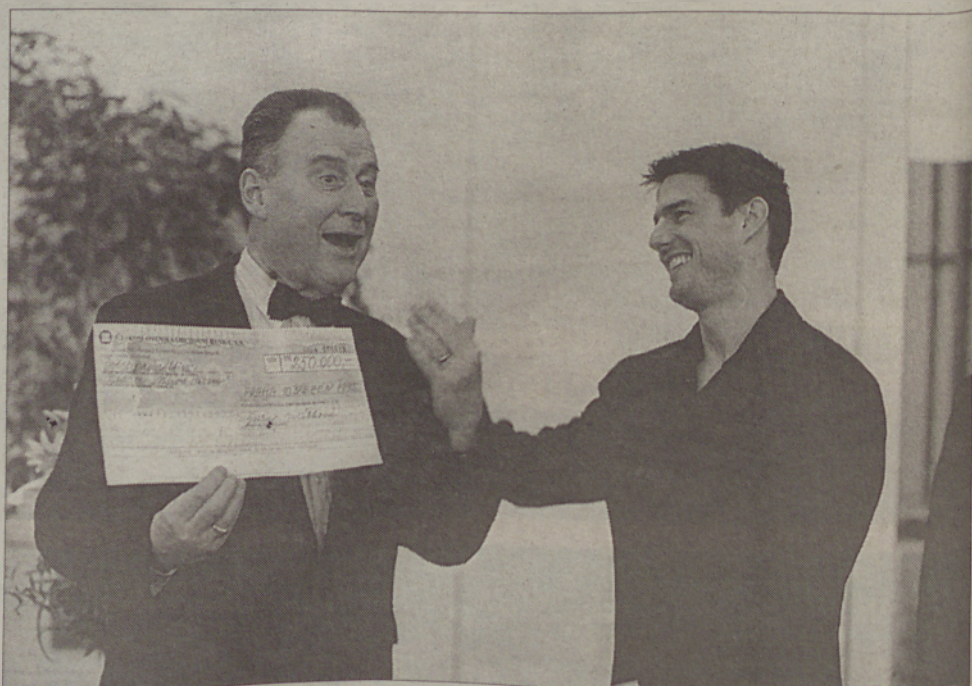
že med

poročajo iz Nepala, da so našli rojstni kraj velikega Bude. Odkritje kraja, kjer se je 623 let pred Kristusom rodil Buda, bo vsekakor povečalo zanimanje za budizem.

Dva ameriška profesorja Paul Mirecki in Charles Hedrich sta pred kratkim sporočila, da sta med ostanki koptskega rokopisa v berlinskem muzeju Egipta našla odlomke izgubljenega evangelija. Gre za Jezusove misli, ki so gnostičnega izvora. Znanstvenika trdita, da gre za zapise manjše krščanske skupine gnostikov, ki so živeli v vzhodnem delu Sredozemlja v drugem in tretjem stoletju. O rokopisni najdbi je zelo malo podatkov. Knjiga o tem odkritju naj bi izšla šele jeseni, ko bosta znanstvenika razvozlala večino citatov. A že to, kar sta doslej objavila, je več kot zanimivo. Znanstvenika trdita, kako v nekem citatu Jezus govori svojim učencem: »Tisti, ki je blizu mene, je blizu ognja. Tisti, ki je daleč od mene, je daleč od življenja.« Drugi doslej objavljeni citat posredno govori o gnostičnem izviru besedila: »Znanje, a ne vera, vodi k odrešitvi.« Znanje je namreč imelo za gnostike drugačen pomen od tistega, kot ga poznamo danes, saj je predstavljalo zanje skrivnostno in mistično učenje izbranih.

Danes bi težko na kratko in pregledno zapisali, kako se je razvijala človeška zavest, naslonjena na verovanje v vidni in nevidni svet okrog sebe. Z leti in tisočletji so se izoblikovale religije, ki še danes vladajo nad ljudmi. Kasneje so se razvile številne kulturne vere in verske sekte, ves čas pa so navzoče tudi najrazličnejše misterije oziroma skrivnosti.

Razvoj religij je znan, saj so na primer o hinduizmu, budizmu, judoizmu, krščanstvu ali islamu napisane številne knjige, vernike posameznih religij pa lahko srečamo povsod okrog sebe. Čeprav podatki niso najbolj zanesljivi, je znano, da so lani registrirali po svetu približno 22.000 sekt. Sociologi, sociologi religij in celo velike religijske skupnosti vsak dan ugotavljajo, da jim najrazličnejše sekte »trgajo« posamezne člane iz njihovih vrst. Astrologi so že ugotovili, da postajajo ljudje ob koncu tisočletja čedalje bolj živčni in negotovi vase, saj je bilo to tisočletje v astrološkem znamenju ribe (ki je simbol krščanstva), a tisto, ki prihaja, sodi v obdobje vodnarja oziroma Luciferja in »prosvetljenca«.

Tom Cruis je dal med snemanjem filma v Pragi 250.000 čeških kron dobrodelne pomoči za otroško bolnišnico v Pragi.

scientologi nami?!

Večina verskih sekt deluje javno, njihovi duhovni voditelji so napisali številne knjige in razglase, nase pa so opozorili predvsem s kolektivnimi samomori. Leta 1978 se je v Gvajani po pretresljivi ceremoniji ubilo 912 moških, žensk in otrok. Bili so privrženci sekte Hram naroda. Njihov voditelj je bil »prečastiti« Jim Jones, ki so ga kasneje našli mrtvega s prestreljeno glavo, vendar se ne ve, ali se je ubil sam ali je to storil kdo drug. Leta 1985 se je kolektivno ubilo šestdeset pripadnikov plemena Ata z otoka Mindanao. Spili so strup, ker jim je njihov vodja Datu Mangayanon obljubil, da bodo tako lahko videli »Božjo podobo«. Leta 1987 so v bližini Seula našli trupla 32 samomorilcev, pripadnikov »svečenice« Park Soon-Ja. Leta 1993 je na farmi v tekaškem mestecu Wacu zoglenelo več kot osemdeset pripadnikov verske sekte Davida Koreshija. Več kolektivnih samomorov so naredili na različnih krajih sveta (Švica, Francija, Kanada) člani sekte Red sončnega hrama. Aprila letos je v elitnem delu Rancho Santa Feja v bližini San Diega storilo samomor 39 ljudi (21 žensk in 18 moških), ki so bili vsi izobraženci, člani tako imenovane »računalniške sek-

Utemeljitelj scientološke cerkve Ron Hubbard

duh!» Danes mu njegovi nasprotniki pripisujejo izjavo: »Če hočeš v Ameriki hitro obogateti, ustanovi lastno cerkev!« To je Hubbard tudi storil.

Danes vemo, da so se v njegovo cerkev vpisali številni javni delavci, igralci, pevci, kot na primer Tom Cruis, John Travolta, Chick Corea, Priscila Presley, Oliver Stone, Goldie Hawn, Dustin Hoffman ... Trdijo, da imajo na svetu več kot osem milijonov privrženec, da imajo na voljo več kot dva tisoč cerkv, da okrog trinajst tisoč duhovnikov prostovoljno širi njihovo vero. Scientološka cerkev naj bi bila navzoča že v več kot sto državah, reklamni oglas za cerkev pa se

Prostor, v katerem so našli mrtve samomorilce tako imenovane »računalniške sekte«. Vidijo se njihove obredne črne hlače in črni copati.

le. Svoje smrti so uskladili s pojavom kometa Hale-Bopp. Vsi člani so se pred smrtjo oblekli v črne majice, črne hlače in črne copate ter se zastrupili s posebnim strupom, pomešanim z alkoholom. Verjeli so, da se bliža konec sveta, zato so se pridružili letečemu krožniku, ki naj bi bil privezan za rep omenjenega kometa. Predsednik Clinton je ob dogodku izjavil: »Žalostno, pretresljivo in zame zelo vznemirljivo. Najti moramo motive, zakaj so ljudje to storili. Najti moramo tudi druge, ki so osamljeni in ustvarjajo svoj svet samo zase ...«.

Američani so upravičeno vznemirjeni: V Hollywoodu, predvsem med filmskimi zvezdniki, se je uveljavila nova sekta scientologija. Scientološka cerkev, njen utemeljitelj je bil L. Ron Hubbard, avtor psevdonimne knjige Dianetika, se je razmahnila v Evropi po padcu berlinskega zidu. Glavni zagovornik scientologije je, da je mogoče osvoboditi in sprostiti človeški duh. Hubbard je do svoje smrti leta 1986 izpisal kar precej znanstvenofantastičnih knjig in brošur o spoznanju, »da človek nima duha. On sam je

je pred nekaj leti pojavil tudi v hrvaških časopisih. Prve probleme s cerkvijo imajo v Avstriji in Nemčiji, kjer so delovanje scientologov najprej javno ožigosali, zdaj pa bi radi njihovo delo omejili.

In zakaj doživlja cerkev javne napade? Scientološka cerkev zavrača ortodoksno krščansko doktrino, njeni člani verjamejo, da je človek sam sebi odrešitelj, zato je njihovim članom prepovedano obiskovati katoliške in protestantske cerkve. Scientologija trdi zase, da je utemeljena na »uporabni religiozni filozofiji«. Torej: njeni pripadniki ne verjamejo v boga, marveč vase. Prav zaradi tega so jih nekateri nasprotniki že označili za nove nosilce fašizma ... Kljub vsemu je scientološka cerkev trenutno na vrhu lestvice modernih »religioznih gibanj« po svetu in po vsej verjetnosti se bo kmalu pojavila tudi pri nas. Cerkev sama je namreč zelo bogata, z denarjem pa lahko kupiš vse, ne samo človeka, marveč tudi njegovo prepričanje, posebno tam, kjer ljudje nimajo temeljnega religioznega znanja. B. Šomen

Tretja najstarejša lekarna v Evropi AFRODIZIAK ZA SAMOSTANSKIMI ZIDOV

Točno ob 10. uri, kakor je sicer določeno z odpiralnim časom, so se odprla vrata cerkve Marijinega Vnebovzetja v Olimju pri Podčetrtku in pater Janez Žurman, član minoritskega reda, je pozdravil skupino kakih desetih obiskovalcev, potem smo vstopili v baročno cerkev.

Mogočno olimsko cerkev so v letih 1665–1675 zgradili redovniki – pavlinci, seveda s pomočjo številnih dobrotnikov. Rabila naj bi predvsem samostanskim potrebam, a so čez čas začeli prihajati tudi romarji. Pavlinci so delovali kakih 120 let, potem so morali oditi, kajti cesar Jožef II. je samostane razpustil. Potem je (1785. leta) postala cerkev župnijska in prvi župnik je postal Janez Pavel Ješenak. Od takrat pa do 1990. leta, ko je župnijo prevzel minoritski red, ki ima sedež v Ljubljani, je v Olimju delovalo na desetine župnikov in pomočnikov. Med tistimi, ki so bili v letih 1970–1973, je bil tudi Friderik Gumilar, ki je sedaj župnik v Pečarovcih na Goričkem.

Olimska cerkev je verski in kulturno-zgodovinski spomenik. Biser pa je tudi nekdanja samostanska lekarna. Že najstarejša redovna pravila pavlincev so predpisovala, da mora imeti vsak samostan bolniško sobo, kjer so bolnike zdravili z zdravilnimi zelišči. Pavlinci so si uredili celo lekarno, in sicer v pritličju okroglega stolpa, ki so ga prizidali k cerkvi. Danes v njej ni ravno veliko zdravil, kajti poleg že omenjenega meniha Žurmana deluje v Olimju le še njegov redovni brat pater Gavdencij Skledar, pa vendarle: cerkev in samostan ter lekarna so vzorno vzdrževani. Tudi skupina, v kateri sem bil, si je z zanimanjem ogledovala zlasti lekarno. Obokano lekarniško sobo razsvetljujejo tri okenca, ki so vzdana v obokanih vdolbinah. V dveh vdolbinah, ki pa nimata oken, so bili verjetno nekdanje regali in omare. Nad vhodom v lekarno in nad okni so napisali v latinščini, ki opozarjajo: Sin, v svoji ljubezni ne podcenjuj samega sebe, ampak prosí Gospoda in on te bo ozdravil! – Vsako zdravilo je od Boga! – Najvišji je ustvaril zdravila iz prsti!

Ne le po stenah, ampak tudi na stropu so freske. Tam je pravzaprav največja stenska slikarja, ki predstavlja ustvarjanje zdravilnih snovi. Stvarnik gleda iz oblaka na zemljo, kjer je ustvaril zdravila iz prirodne: živali, rastlin in rudnin. Na desni strani slike vidimo med drevesi nekatere živali, od katerih so nekoč dobivali zdravila. V ospredju cvetijo nekatere zdravilne rastline. Na levi strani je slika, ki prikazuje rudarje, ki na strmeh bregu kopljejo rudo. Stvarnik je prikazan kot vsemogočni zdravnik – gospodar zdravja in bolezni ...

Nad vse zanimive so slike na stenah. Ne levi je malus (jablana), pod njo sta Adam in Eva – svetopisemska človeka, ki sta grešila. Ne manjka tudi (prekleta) kača. Uživanje njenega mesa naj bi bilo zdravilno.

Slikar je v olimski lekarni upodobil seveda tudi nepogrešljivo

Od leta 1990 upravljajo župnijo Olimje spet redovniki – minoriti. Na fotografiji je pater Janez Žurman, ki je skupini obiskovalcev razkazal baročno cerkev, pripovedoval o obnovitvenih delih, nato pa odprl še vrata v pritličju okroglega stolpa, kjer je prostor nekdanje samostanske lekarne, ki je vsa poslikana s freskami.

vinsko trto. Zdravilno naj ne bi bilo le vino, ampak tudi sok iz trtnih listov in vitic pa posušene jagode, semena in vinski kamen.

Mar mandragora res pomaga pri ljubezni?

Še nekaj drugih slik! Bršljan. Tega so uporabljali že stari Grki za zdravilne namene. Kristus kot zdravnik. Slika spada v vrsto znanih in podobnih, ki prikazujejo Kristusa kot najboljšega zdravnika ali lekarnarja. Kozma in Damijan. Nekoč sta res živela in zdravila. Sta zavetnika sedanjih zdravnikov. Hipokrat. Slavni zdravnik

Pavlinski samostan v Olimju pri Podčetrtku je spadal v hrvaško redovno provinco. Večina redovnikov je bila iz Lepoglave. Težišče njihovega delovanja so bili: gradbena dejavnost, lekarna in gospodarska prizadevanja. V pritličju prvega stolpa (na fotografiji od leve proti desni) so uredili lekarno, ki je med najstarejšimi v Evropi.

starega veka.

Še bi lahko nizal, ampak potem bi zmanjkalo prostora za opis freske, pod katero je napis: DA MIHL PARTEM DE MANDRAGORIS FILII TUI. Umetnostni zgodovinar je o tej (za mnoge še posebej privlačni) freski zapisal:

»Mandragora. Slika nam kaže Rubena, Jakobovega sina in njegovo prvo ženo Lijo, ki prinaša svojo mater v času žetve s polja mandragore. Knjiga geneze poroča, da je Rahela, mlajša in lepša Lijina sestra in druga Jakobova žena, rekla Liji, naj ji da nekaj mandragore. Lija je odgovorila: »Ali je premalo, da si mi vzela moža? Ali mi hočeš vzeti še mandragoro mojega sina?« Rahela je odgovorila: »Zato pa naj bo nocoj pri tebi za mandragoro tvojega sina.« Ko je prišel Jakob tisti večer s polja domov, mu je šla Lija naproti in rekla: »K meni pojdeš, kajti polno plačo sem plačala za tebe z mandragoro svojega sina.« Isto poglavje geneze poroča pozneje, da je Lija svojemu možu Jakobu rodila še štiri otroke in tudi Rahela, ki do tedaj ni imela otrok, mu je rodila dva sina.«

Mandragora (latinsko mandragora officinarum) je, kot piše v Leksikonu CZ, strupena razhudnikovka, njeno razraslo koreniko, ki spominja na človeka, so že v starem veku uporabljali v čarodejstvu kot afrodiziak (sredstvo za vzbujanje spolnega nagona). Tudi so jo nosili kot talisman (predmet, ki prinaša srečo oziroma nosilca varuje zla). Seveda se je glas o

»čudežni« rastlini prenesel v poznejša obdobja, zlasti v vzhodne dežele. Mandragora naj bi imela magično moč in v možu naj bi vzbujala ljubezen in ugodno vplivala na ženinovo rodovitnost. Mandragora žal ne raste ne v Prekmurju, pač pa v toplejših krajih, na primer na Primorskem. Nekoč pa so jo nosili naokrog krošnjari. Od hiše do hiše so jo prodajali za drag denar. Ljudem naj bi ta korenina, ki so jo obrezali in je bila tako podobna človeškemu telesu, prinašala zdravje, ljubezen, srečo in blaginjo. Sicer pa je bilo svojčas mogoče korenine mandragore kupiti tudi v naših lekarnah. Korenine so predpisovali zdravniki proti nesprečnosti in hudim bolečinam. Ranocelniki so dajali bolnikom piti vino, pripravljeno z mandragoro kot mamilo pri operacijah.

No, mandragora pa velja med ljudstvom (podobno kot španska muha in še kaj) predvsem kot sredstvo, ki pripomore k vroči ljubezni. Ljudje božji, zakaj tak afrodiziak za samostanskimi zidovi?

Besedilo:
ŠTEFAN L. SOBOČAN
Fotografije: JURE ZAUNEKER

Iz krajev pri Novi Gorici je prinesel Štefan Žiško trto na Goričko

MERLOT IN MALVAZIJA

IZ ADRIJANEC ZA ZDRAVJE IN MOČ

Štefan Žiško iz Adrijanec številka 8 na Goričkem bo letos izpil kozarec svojega merlota na zdravje ob 74. rojstnem dnevu. Deset let je poteklo, ko si je priskrbel pokojnino kot vinogradnik in traktorist Kmetijskega kombinata Vipava. Polnih 22 let je delal v obratu Biljenski griči. To je vinorodno območje med Šempetrom in Mirnom pri Novi Gorici. Ko se je ob upokojitvi vrnil v rojstni kraj, je občutil praznino. Ni ga več obdajala trta, ki jo je dolga leta negoval. Ni pustil malodušju, da bi dolgo gospodarilo nad njim. Iz okolice Nove Gorice si je dal pripeljati nekaj sadik merlota in malvazije. Ko je po treh letih trta bogato rodila, je bil presrečen. Našli so se ljudje, ki so se mu nasmihali, češ:

Le kaj te je prišlo? Posadil bi rajši domačo šmarnico. Merlot in malvazija potrebujeta več sonca in drugačno zemljo ...

Merlot in malvazija zorita v hrastovih sodih, ki so bili narejeni v Gornjih Slavečih na Goričkem.

POSADIL JE 700 TRSOV

Blizu doma v Adrijancih je marljivi Štefan pripravil zemljišče za vinograd. Iz trsnice v Vipavi je pripeljal 700 sadik merlota in malvazije. Merlota je posadil največ. Ko je poletje dovolj sončno, kar v Prekmurju ni redkost, je pridelek obilen in odlične kakovosti. Če so letine deževne, je vino slabše, a vseeno je dovolj dobro in da človeku zdravje ter moč.

Morda je prav v tem vinu skrivnost, da je gospod Žiško tako mladostnega videza? Težko bi mu prisodili, da je že prekoračil sedemdeseto leto.

VINA JE DOVOLJ ZA DOMAČE IN PRIJATELJE

Merlotu in malvaziji posveča gospod Žiško toliko nege, kot je potrebujejo druge vinske sorte, ki jih običajno vzgajamo na našem območju. Škropi šest- do sedemkrat v sezoni. Tudi količina pridelka je podobna kot pri drugih sortah. Hrastove sode napolni z okoli tisoč petsto litri merlota in osemsto litri malvazije.

Izpod nove hiše je stara »velbana pivnica«. Nekoč je bila nad njo gostilna. Gostilničarja sta bila že pradedek in poznejši rod.

»Oštarija« je bila odprta do leta 1935. Nekoč sta bila posestvo in gostilna v lasti grofa od Grada na Goričkem. Štefanov dedek je potem odkupil hišo in dva hektarja graščakove zemlje.

Ob vinogradu je gozd in v njem so srne. Prija jim mladost trsje, starejšo trto pa pusti divjad pri miru. Verjetno je preveč trpkega okusa. Štefan si da pogosto opravlja s trto. Potrebno jo je skrbno obrezati, vršičkati, krajšati podivjane poganjke, gnojiti, okopavati, škropiti ... Najbolj je vesel, ko se začne grozdne jagode razkošno debeliti in veseli se sončne pripeke. Zadovoljen je, ker pridelava dovolj vina za domače in prijatelje.

NA GORIŠKO GA JE PRITEGNILO DELO

Prijazen sogovornik je včasih za hip utihnil. Ob sprehodu skozi življenje je bilo na njegovem obrazu opaziti žalost. Na Goriško ga je pred mnogimi leti pritegnilo delo. Leto pred njim je tja odšla žena. Bila je kuharica. Štefan se ji je pridružil, ko so na tistem območju potrebovali vinogradnike in traktoriste. Na območju Biljenskih gričev so trto na novo sadili. Delo je bilo težavno. Zemljišča je bilo potrebno pripraviti za nove nasade trte. Sadilo se je na stotine trsov. V tistih časih je bila ob njem razumevajoča žena. Žal je življenje nepredvidljivo. Žena je legla k preranemu večnemu počitku pred osmimi leti. Zdaj živi prizadevni vinogradnik v sožitju s sinovo družino.

MERLOT JE ZA SLABOKRVNE

Črno vino, ki domuje v lesenih »lagvih« v prijetno hladni Žiškovi kleti, je zdravilo za ljudi, ki so slabokrvni. Če si privoščiš kozarec ali dva merlota, se ti krvni tlak dvigne in bolje se počutiš.

Zapisal, fotografiral in z merlotom dvigoval pritisk: FRANČEK ŠTEFANEČ

NADALJEVANJE — (odlomek iz neobjavljenega romana)

Opazil pa sem belkast dim, ki se je dvigoval med akacijami. Kot da bi se dvigovala megla. Obstala sva pred skupino ljudi ob akacijah. Stali so v krogu okrog nečesa. Sinic si je s komolci utiral pot k tistemu. Obstala sva pred letalom. Ali je to letalo? Velik kup zveržene pločevine, razmetane vse naokrog, velika gmota železa. V nos mi je udaril smrad po ožganem, po olju, po sajavem. Vidim nekaj moških, ki so s koli drezali po pločevini, kot da nekaj iščejo. »Ne rovarite po ostankih, mogoče kaj eksplodira ali pa koga nabodete,« sem slišal moškega, ki je stal nedaleč od naju. Vroče mi je bilo. Od letala je valovala vročina. Sinic si je z žepnim robčkom brisal obraz. Prijel me je za ramo in potegnil v stran od letala ter dejal: »Tu nimava kaj videti.«

»Ne, Sinic bači, prosim vas, še malo ostaniva – rad bi videl pilote.«

»Ti, nimak nori, saj pilotov ni – so zgoreli ali pa pobegnili,« in me vlekel za roko.

»Sveta Marija, gledajte« zaslišiva glas moškega. Iztrgam se Sinicu in zbežim nazaj proti letalu. Prerinem se, da bi bil čim bližje. Neki moški je drezal z dolgim kolom po pločevini. Vidim plamenček, ki je za trenutek zasvetil in nato ugasnil. Pokadilo se je. Sinic je že bil ob meni. Ko je moški s kolom dreznil v večji kos pločevine, je ta zdrsnil in nastala je velika odprtina. In tu naj bi bil pilot. V nas je strmela okrogla ožgana glava brez oči, nosu, las. Moški je drezal še naprej.

»Glejte, še eden je.« Ko je s kolom odmaknil večji kos pločevine, zagledamo še eno glavo in ob njej v zemljo zarito opečeno pilotovo telo. Moški je dreznil v pečeni hrbet. Strnjena temnokrva sokrvica je

na njivo. Tukaj ni bilo letala. Videl sem le temnozeleno plahto, ki je bila vržena na nekaj visokega. Ob plahti so stali moški in se pomenkovali. Obstala sva. K nama je pristopil neznani moški. S Sinicem sta se pozdravila. Torej se poznata.

»Tu leži padalec, ki se mu je vžgalo padalo, ko je skočil iz letala,« je razlagal neznanec. Potegnil je Sinica bliže k plahti in jo odgrnil. Na tleh je ležal človek. Eno nogo je imel spodvito pod drugo, bil je brez čevljev in z nabuhlimi ožganimi nogami. Odprte oči so strmele v nas, osmojena glava je bila brez las. »Nekdo ga je že sezul,« slišim neznančev glas. »Naši ljudje so hujši kot živina. Niti mrtvemu niso dali miru. Veš, Lajči,« je dejal Sinicu, »ta ni umrl v zraku. Tukaj na zemlji je umrl. Zgodaj jutraj je še dihal.«

Pripognil se je k Sinicu in zašepetal: »Jaz sem bil tukaj že zgodaj jutraj, mrak je šel bil. Videl sem tistega iz Male Polane, ki je pod pazduho nesel »bundaste« padalčeve čevlje.« Nato se je obrnil proti travniku, z roko kazal proti akacijam in dejal: »Tisti tam so pa vsi zgoreli. Najbrž sta jih videla. To je bila vročina. Toliko bencina pa še streliva. Če bi padlo na hiše, bog nam ne bi mogel pomagati.« Odprtih ust sem poslušal zdaj že znanega neznanca.

»Zakaj pa niso skočili, ko je bil še čas,« je vprašal Sinic.

»Tudi jaz sem o tem premišljeval. Če bi zapustili letalo, bi padlo na Soboto ali kakšno bližnjo vas. To so piloti zagotovo vedeli. Nekaj časa so krožili nad mestom, videli so te velike travnike, saj je bila lepa svetla noč. Hoteli so pristati. Toda letalo je že gorelo, in ko je ogenj prišel do rezervoarjev, je eksplodiralo.

JANEZ
MATAJ

OBRNI PLAŠČ

Silna eksplozija je Liberator več kot razpolovila. Ostanki letala so bili razmetani po travnikih in gozdu. Iz ostankov se je celi dan valil dim in smrad po ožganem ... Letalce so 8. julij 1944 l. takratne vojaške oblasti dale pokopati na soboškem pokopališču. Pogrebni obred je opravil vojaški duhovnik Juhasz Máhalý. Poznani soboški obrtnik Dittrich je iz ostankov izdelal nadgrobne lučke, ki so krasile grob vse do leta 1946 ko so bili letalci prepeljani na angleško pokopališče v Beograd.

Vir: Muraszombat és Videkem, julij 1944
ing. A. Benčević, Beograd, 1982
Kovač Dezider, Lončarovci, 1980

privrela in kamorkoli je dreznil, je privrela. Le zakaj ga prebada. Moški z očali mu je iztrgal kol in zavpil: »Kaj niste človek, zakaj ne pustite mrtvega pri miru, kaj pa vam je naredil, kaj ...!« Bil je zdravnik iz zdravstvenega doma, h kateremu hodimo iz naše šole večkrat na pregled. Zdravnik je odvrnil kol na ostanke letala. Zakričal madžarsko, z roko pomahal vojakom, ki so se pogovarjali nedaleč od nas v akacijevi senci. Ob sebi so imeli psa. Velik črn je bil. Odmaknili smo se. Vojak s psom je stopil bliže. Zdravnik mu je nekaj govoril in kazal proti tisti veliki luknji, kjer so bili piloti. Pes je ovohaval, renčal, migal z repom in se zaganjal proti zverženi pločevini. Potem so nas vojniki razgnali.

Ves omotičen sem sedel na vozu. Krave so potegnile. Peljala sva proti polanskim travnikom, kjer bi morala naložiti travo. Tudi tukaj opazim več skupinic ljudi, ki so stali v krogu in nekaj gledali.

»Si videl, letalo je najbrž eksplodiralo, zato je razmetano po travniku,« mi je govoril Sinic. Pripeljala sva do njive, ki je mejila na travnik. Na njej so tudi stali ljudje. Sinic je skočil z voza, me dvignil in postavil na tla ob sebi. »Kaj ti je slabo, da si tako bled ..., če ne moreš gledati, potem počakaj tu ob kravah.« Oklenil sem se ga za roke. »Ne, Sinic bači, z vami grem, prosim,« sem zajecjal. Prijel me je za roke in me peljal

Dosti ljudi so rešili, pa tudi dosti so jih s svojimi bombami ubili.«

Sedel sem na vozu na kupu vlažne trave. Sinic je šel ob vozu, da krave ne bi zbežale. Kakor prej neučakan, da bi videl letalo in pilote, sem sedaj želel čimprej domov. V moji otroški duši se je nekaj premaknilo. Tisto, kar sem videl, da bi naj bilo letalo, leteče ptice, ki smo jih otroci občudovali. In piloti, ki so bili nekoč živi, sedaj pa pečeno meso. Ti, ki bombardirajo Budimpešto, Angloameričani, ne bodo nikdar zmagali. To je torej vojna, ki je šla čez nas, naše mestece, pokrajino. In mi smo molili, da bombe ne bi padle na nas. Je bila molitev uslišana? Učiteljica je imela prav. Ne bodo zmagali. In zakaj bombardirajo, zakaj je vojna. Vse to se mi je mešalo v glavi. Rad bi bil čimprej doma, v maminem objemu, na varnem, da ne bi videl vojne in mrtvih pilotov. Očeta pa moram vprašati, zakaj je vojna.

Pred našo hišo je voz obstal. Sinic me je dvignil s trave. Nisem tekel na dvorišče. Moji koraki niso bili poskakajoči, otročji. Težki so bili. Na stopnišču sva se srečala z mamo. Pogledal sem jo, jaz velik otrok. Zdelo se mi je, da iz mene prihaja debelejši zamolkli glas, obtožujoče vprašanje: »Mama, zakaj si me pustila, da sem videl letalo ... in mrtve pilote. Vrgel sem se ji v naročje in zajokal.

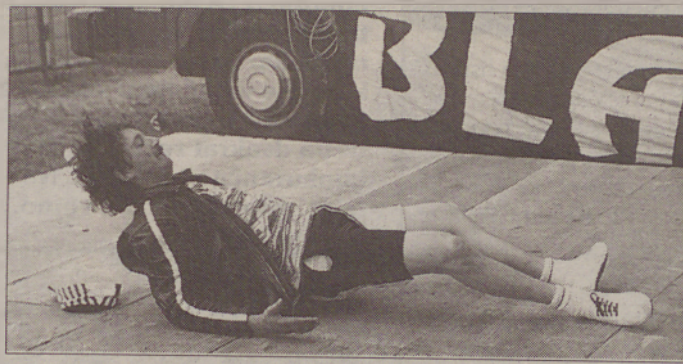
KONEC

MURA,

Navijaška skupina Black Gringos. Sobota, 7. junija. Igrišče NK Mura. Tradicionalni piknik. Množičen obisk navijačev iz Celja, Tržiča, Škofje Loke, Velenja, Polzele in Novega mesta.

Morda se vam bo zdelo čudno, da smo pogrešali letos najboljše nogometne navijače v Sloveniji - mariborske Viole. No, same navijače to ne čudi, saj skoraj vsi slovenski navijači Mariborčane sovražijo. Zvečer, ko je svoje naredil še alkohol, so družno zapeli tisto znano: Jeb... vam Maribor ob Dravi...

Navijači so se med seboj pomerili v malem nogometu, popoldne pa še v raznih zabavnih igrah. Žal je ekipa domačih navijačev zasedla slabo uvrstitev, kar ni presenečenje, saj je igrala v povprečju z najmlajšo ekipo. Edini »starec« v ekipi je bil maskota Gringosov, Šiker, hkrati pa tudi najboljši posameznik med domačini. Nasploh lahko rečemo, da so Gringosi igrali zelo dobro, a kaj ko so težko dosegli zadetek. Izgleda, da se je bolezen igralcev Mure prenesla še na navijače. Črni Gringosi so bili zelo razočarani nad slabim obiskom nogometašev Mure. V vodstvu navijaške skupine so povedali, da so bili Ervin Kerčmar, Erik Cirkvenčič in Adamo Baranja edine svetle izjeme, ki so se spomnile svojih zvestih navijačev. Upamo, da nismo pomotoma koga pozabili. Op- roščeno je upravičeno odsotnim (Alihodžić, Vučičević...). Sicer pa nas glede na odnos do igre nekaterih posameznikov skozi prvenstvo njihova odsotnost niti ni začudila.

Ekipo Black Gringos so zastopali: (od leve proti desni) zgornja vrsta: Muza (navijač HK Jesenic) - športni manager, Marjan Gumilar, Aleš »Župa« Županek, Aleš Ščančar, Jože Turner; spodnja vrsta: Gyorek, Tomi Torok, Jože »Šiker« Šarkezi in Jure Škaper. Na sliki manjkajo nekateri igralci in šef strokovnega štaba Trnek.

G. Turner oziroma Trnek, kot ga kličejo, je bil prava atrakcija. Lahko bi rekli, da se talent prenaša iz roda v rod, saj je znano, kakšen »show« priredi na koncertih njegova daljna sorodnica, pevka Tina Turner. Mimogrede, na pikniku je Trnek izgubil kapo (na sliki). Poštenega najditelja prosi, da mu jo vrne.

Navijači iz drugih krajev Slovenije so na piknik prispeli z tremi avtobusi in mnogimi avtomobili, večina pa v glavnem že krepko izdelanih od alkohola. Nekaterim ni padlo na pamet, da bi se podili za žogo, ampak so se raje ulegli ob vreče s smetmi in zaspali. Navijača HK Jesenic ni zbudila niti glasba z bližnjega odra skupine Plava laguna.

Prvi eni od zabavnih iger so se morali tekmovalci zavrteti desetkrat okoli kola, nato pa v ravni črti bežati do 50 metrov oddaljenega cilja, kjer jih je za nagrado čakalo mrzlo pivo. Le redko katerim je uspelo priti do cilja. Šaleški graščak iz Velenja žaluje za izgubljenim pivom, ki bi bilo zastoj. ACI

TI SI NASA KRI, CETUDI REZULTATOV NI!

Od 26. junija do 29. julija

HOROSKO PEN

Pripravlja: Agencija Hogod

OVEN

(21. III. – 20. IV.)

Zadeva, ki jo že dolgo pripravljate, bo zrela sredi meseca, vendar poiščite pomoč pri partnerju ali prijatelju. Tisto, kar vam govorijo, je le delno res, zato tem govoricam ne posvečajte posebne pozornosti. Nekdo pričakuje pozornost, zato mu jo posvetite in dvakrat bo poplačana. Ne pretiravajte z alkoholom. Ob četrtnih imate možnost, da se laže poškodujete.

BIK

(21. IV. – 21. V.)

Napako, ki ste jo pred kratkim zagrešili, lahko popravite, boste posebno prizadevni, pa iz tega naredite še dobiček. Po- se ne veselite preveč, tudi sami pa morate nekemu nekaj sporočiti. V ljubezni ne pričakujte večjih sprememb. Darilo bo imelo dvojni pomen, ravno tako obisk, ki vas bo sprva presenetil. Ženska v belem.

DVOJČKA

(22. V. – 21. VI.)

Ker vas je strah, da neke zadeve ne boste izpeljali tako, kot si zamišljate, se to lahko tudi zgodi. Malo več poguma in stvari bodo dobro potekale. Vaše slutnje se bodo uresničile. Pri razreševanju problema se bosta pokazali dve možnosti. Izberite tisto, ki se vam bo zdela manj verjetna. Če se boste pravi čas odločili za frizerja, boste zvedeli nekaj pomembnega.

RAK

(22. VI. – 22. VII.)

Na svoje probleme gledate preveč sentimentalno, kot da jih drugi ne bi imeli. Prepričani ste, da se je ves svet zarotil proti vam. Bolj vestno izpolnjujte delovne obveznosti in v trenutku bodo problemi začeli izginjati drug za drugim. Zaradi nekaj nespretnosti ste zamudili veliko priložnost, vendar se bo kamilu pojavila nova, zato takrat ukrepajte veliko bolj premišljeno.

LEV

(23. VII. – 22. VIII.)

Če boste manj trmoglavili in včasih sprejeli kompromis, ki ne bo ravno po vaši želji, boste živeli z manj stresi. Na splošno poskrbite, da boste do okolja prilagodljivejši. V neki družbi vas pogrešajo. Na potovanje se ne odpravljajte pred koncem meseca. Finančne zadeve se bodo ustalile, na ljubzenskem področju bo precej razburkano.

DEVICA

(23. VIII. – 22. IX.)

Malo manj se ozirajte na preteklost in energijo usmerite v prihodnost. O vsakem nasvetu, ki bo prišel iz vašega delovnega okolja, dobro premislite, vsekakor ukrepajte šele naslednji dan. Partner pričakuje, da prevzimate neko obveznost. Sredina meseca je primerna za sklepanje novih poznanstev, zadnja dekada za večje nakupe.

TEHTNICA

(23. IX. – 22. X.)

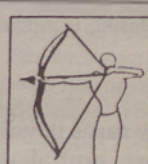
Morda vas res kdo izkorišča, vendar to še ne pomeni, da morate biti do vseh nezaupljivi. Vsako dobro delo je prej ali slej dobro poplačano, zato naj vas nekaj nevhvaležnosti ne moti. Pri osvajanju simpatije pokažite več poguma, tudi za ceno, da boste morda izgubili. Ne mešajte osebne in poslovne zadeve. Predlog bo zanimiv, vendar z odločitvijo ne odlašajte predolgo.

ŠKORPIJON

(23. X. – 21. XI.)

Čeboste čutili, da vam je sreča naklonjena, jo poskušajte izkoristiti v največji možni meri, kajti pred vami bo obdobje, ko tega ne bo. Spremembe pri zdravju. Dogodek v veseli družbi ne bo imel posledic, vseeno naj vam bo to šola, da česa takega ne ponovite več. Čas si je potrebno bolje razporediti, če želite manj stresov. Pred dežjem zanimivo srečanje.

STRELEC

(22. XI. – 21. XII.)

Posvetite malo več pozornosti osebni negi. Prvi konec tedna v mesecu bo prinesel zanimiv razplet, ki pa se bo pokazal v pravi luči šele proti koncu meseca. Pri neki odločitvi predolgo menceate, zato se lahko zgodi, da vam upanje splava po vodi. Od prijaznega nasmeha in pomenljivega pogleda ne pričakujte preveč, da ne boste naivni.

KOZOROG

(22. XII. – 20. I.)

Verjetno ste najhujše težave že prebrodili, zato začnite gledati v prihodnost. Nekomu ste dolžni odgovor. Če mislite, da je dobro, da se držite svoje prvotne odločitve, čeprav so tudi druge možnosti, potem vedite, da se motite. Spomnite se pogovora, ki pravi, da zmagaš, če popustiš. Na neko družbo boste naredili dober vtis.

VODNAR

(21. I. – 19. II.)

Pred vami je velika preizkušnja. Pripravite se, razmišljajte, iščite nasvet, odločite se pa le po lastni presoji. Velika možnost je, da boste uspešni. Pri delu ste lahko bolj optimistični. Razmišljajte o svoji samozavesti. V ponedeljek ne obljublajte, ob petkih bodite zadržani. Preberite knjigo in nekemu sporočite veselo vest.

RIBI

(20. II. – 20. III.)

Pri delu ne dosegate rezultatov, kot bi radi. Uredite si čas, saj ga izkoriščate zelo neracionalno. Prosti čas posvetite nekaterim nepomembnostim, tako boste zbrali več energije za pomembne zadeve. Nekdo vas ogovarja, vendar boste hitro ugotovili, da je s tem naredil več škode sebi kot vam, zato se na takšne govorice ne ozirajte.

ZVEZDNI

Brez nekdane Juge slovenski glasbeniki oziroma tisti, ki se za to imajo, pač ne morejo. Zato nič čudnega, če si je D. J. Herbi izbral za naslovno pesem svojega prvenca pesem beogradske skupine Idoli z naslovom Čokolada. Vse skupaj je seveda v dance ritmu, tako kot se za D. J.-je seveda spodobi. Temu primerne so tudi pesmi, katerih avtor je bil D. J. Herbi.

Janko Ropret je letošnjo pomlad dočkal svojo jesen. Kako jesenska je njegova plošča, na kateri je sodeloval z ravno tako jesensko, če ne že zimsko pozabljeno skupino Don Mentoni band, si boste lahko pričarali ob poslušanju 14 skladb, ki pa so bolj ali manj že znane oziroma stare, kajti nastale so že pred petimi leti in so se že lajnale po radijskih valovih. Tudi tiste, ki so nastale lansko jesen, so pravzaprav že znane, saj gre za priredbe tujih avtorjev, in sicer Claptona, Bowlinga, Kennerlyja in Gibsona. Na kratko povedano pa bo plošča vseč prav gotovo vsem, ki ljubijo pridih countryja.

Trenutno preplavlja Slovenijo Mišo Kovač. Pa ne samo na glasbenem prizorišču, ampak tudi duševnem. S sabo je namreč pripeljal svojo psihoanalitičarko, ki ga je zdravila in ozdravila depresije po smrti njegovega sina in zaradi katere je zapustil svojo ženo. Sylvia Conte Calvi, tako je ime Mišovi psihoanalitičarki in življenjski sopotnici, se je trenutno nastanila za kakšno leto v Ljubljani in tam odprla svojo ordinacijo. Torej, če imate probleme, ji lahko pišete in poklicala vas bo. In če boste imeli srečo, boste morda še slišali ali celo videli Miša Kovača. Še naslov: Sylvia Conte Calvi, Puterlejeva 23, 1110 Ljubljana Moste.

Najstnice imajo še eno konkuretko. Stara je petnajst let, ime ji je Klavdija Kerin, poje in izdala je kaseto z naslovom Za trenutek le pozabi na vse. Za njo stoji Edvin Fliser, ki se pojavlja kot skladatelj in producent. Če jo želite podrobneje spoznati, ji lahko tudi pišete v Gorenjo vas 23, 8273 Leskovec.

Aniko Horvat je prav tako zajela disco oziroma D. J. manija. Njene pesmi naj bi v dance ritme spravil Valentino Kocijančič D. J. Upravičeno se lahko vprašamo: Tudi ti, Anika?

Nesreča nikoli ne počiva. Prav zares to velja za moža Marte Zore, ki se ne piše Zore, ampak Juvan, ime pa mu je Miran. Miran bi moral igrati evropskim županom ob kosilu na srečanju v Portorožu. Ker je nekoliko zamujal, je od parkirišča ubral bližnjico čez ograjo. Bližnjica pa je bila resnično bližnjica, saj se je hitro za tem znašel v bolnišnici na operacijski mizi. Miran je čez ograjo namreč padel 4 m globoko na beton, in ker tudi sreča nikoli ne počiva, je imel Miran srečo v nesreči in si pri tako hudem padcu zlomil le nogi. Prsti so ostali celi, tako da bo lahko igral naprej. Do septembra sicer na vozičku, bo pa zato imel več časa za ustvarjanje novih pesmi za Marto.

PRAH

Sedaj pa nekaj za ženski svet

Ker se je Sendi pred kratkim slekla za hrvaške revije in za prilogo Moški svet, so se fantje iz skupine Leteči potepuhi odločili, da ji bodo delali konkurenco. Posebej za Pen so se slekli tudi oni in pokazali svoje prsi. Da pa ne bi bili preveč pohujšljivi, so pokazali samo eno bradavičko. No, pa povejte, ali niso seksi!

Zaradi pričakovanega navala ženskih oboževalk so se odločili, da bodo po objavi te slike spremenili vse svoje naslove in telefonske številke. Pa še ena zanimivost. Tisti, ki je označen s puščico, je Aleš Čadež, ki je igral klaviature in pisal pesmi za skupino Victory.

Deja vrača učiarec

Zgodbo o Dejini odstitvi od karaok že poznamo. Roko na srce: treba je tudi povedati, da so z Dejo karaoke izgubile bistven čar. Ja, a ker se Deja ne da kar tako, si je omislila svoje karaoke. Za začetek bodo Dejne karaoke v Ljubljani v klubu El Dorado. Potem ko bo zbrala dovolj sponzorjev, pa bo začela obiskovati tudi druge kraje po Sloveniji in ni treba dvakrat reči, da se bo prej ali slej znašla tudi na ekranih kakšne konkurenčne televizije. Na kratko povedano – Deja je nacionalni televiziji napovedala vojno.

Drago osvaja Slovenijo

Vse kaže, da drago Jošar – en mož orkester svoje glasbene kariere ne bo končal v Moravskih Toplicah, kjer že deveto leto zabava tamkajšnje goste. S svojo novo kaseto Vračam se v Prekmurje (le kje za vruga je bil, da se zdaj vrača) je zbudil zanimanje poslušalcev številnih radijskih postaj v Sloveniji in tudi med zdomci, ki ga kar dobro dobro poznajo. Kaseta je »kriva«, da ga vedno pogosteje kličejo tudi na Gorenjsko. Oni dan se je zadovoljen vrnil iz Predvora pri Kranju, še pred tem je imel uspešen nastop v novi Avsenikovi dvorani v Begunjah. Tako je zaposlen, da mora paziti, da se njegova najbolj znana pesem s kasete – Vsi gučijo, ka me varaš, gda ges delan v Nemčiji – ne bi slučajno uresničila ravno pri njem.

Če si podoben zmaju, si D. A. Z.

In če si D. A. Z., si malo Chateau in malo pop duet. Dojeli ste, saj smo že pisali o tem. Dadi Davidovič in Zvone Hranjec, sicer sta pevec in kitarist pri skupini Chateau, a krožita po diskotekah v duetu D. A. Z. Sedaj se lahko pohvalita tudi s singl CD-ploščo s štirimi skladbami ter z verzijo karaok pesmi Srečen. Če jo boste želeli prepevati, pa nimate zanje besedila, nič hudega. Pišite jima v Fan Club, Na klanski ulici 2, 1215 Medvode, in dobili ga boste po pošti.

Pravzaprav pa bi lahko rekli, da ko poslušamo D. A. Z., poslušamo M. Z. Hektorja, to pa zato, ker je on tisti, ki za njiju piše pesmi. Njihovo prijateljstvo izhaja še iz tistih časov, ko je bil Matjaž Zupan alias M. Z. Hektor pevec skupine California.

Ce se v življenju sprašujete, zakaj je nekdo podoben zmaju, prisluhnite naslovni skladbi D. A. Z.-ja in v vašem življenju bo en odgovor več.

Počitnice v Dalmaciji

si lahko pričarate brez večjih stroškov s skupino Klapa Ankora. Na njihovi kaseti boste našli prave dalmatinske pesmi, kot na primer Večeras je naša fešta, Tri sulara su, pa Marijana ..., da ne naštevamo naprej.

Pri klapi Ankora boste lahko spoznali Franka Marziča kot prvega tenorista, Josa Gringoviča kot drugega tenorista, Tomislava Braliča kot baritonista, Mladena Brižiča kot basista ter Tomislava Miliča kot klavirista.

Za kaj drugega nam ni treba izgubljati besed, saj gre za vsem dobro znano pristno dalmatinsko fešto. Sicer pa fantje Klape Ankora pravijo, da če pečete ribe ob njihovi glasbi, bodo te prav gotovo boljšega okusa kot sicer, saj bodo imele priokus Dalmacije. Vredno je poskusiti.

Imel je 3000 žensk!

Julio Iglesias nikoli ni skrival, da ima rad ženske, da je vodil točno evidenco o tem, s kom, kje in kdaj je spal, pa človek tudi ne bi pomislil. Pa je tako. Do nedavnega jih je imel natanko 2950, do danes že verjetno kakšnih deset več.

Vse skupaj je prišlo v javnost pred nedavnim, ko sta istočasno izšla njegov album »Tango« in knjiga Neizpeta zgodba avtorice Daphne Lockyer. V knjigi lahko preberemo, da je izgubil nedolžnost pri dvaindvajsetih letih, da so se v postelji z njim znašle zvezde, kot so Priscila Presley, Diana Ross, Bianca Jagger, da se je sredi osemdesetih let boril z drogo (in zmagal!) pa tudi kako je zapadel v krizo, ko se ponesrečil in bil nekaj časa impotenten. Nekdanji nogometaš nima problemov z denarjem in tudi soproga Miranda ga ljubi kot bi bil samo njen.

Pravijo, da ga vedno več videvajo z mladimi dekleti in da ta dekleta poleg ljubezni zahtevajo tudi honorar ...

Katera je

Pa saj ni važno! Recimo, da je Sia na desni strani. Potem je od svoje sestre dvojčice starejša celih sedem minut. Svet ju je spoznal, ko sta se pojavili na velikem reklamnem panoju v Hollywoodu. Zaradi njiju se je zgodilo na tistem delu avenije kar nekaj karambolčkov, vendar ju to takrat ni več zanimalo kakor tudi ne trebušni vzhodnjaški ples, s katerim sta si služili vsakdanji kruh. Dobili sta pogodbo od Playboya za naslovnico in slava jima je bila zagotovljena. Pravijo, da sta si tako podobni, da se včasih sami ne prepoznata na fotografijah, čeprav Sia rada pravi: »Tista debelejša je zanesljivo Shane. In katera je to po vašem mnenju?«

Sia in katera Shane?

Komaj smo v prejšnji številki napisali, kako v redu so Spice Girls in kako velike načrte imajo, že moramo vse skupaj popraviti, saj po navadi dogodek kot je poroka razbije še tako veliko prijateljstvo.

Prva Spice Girl se ženi

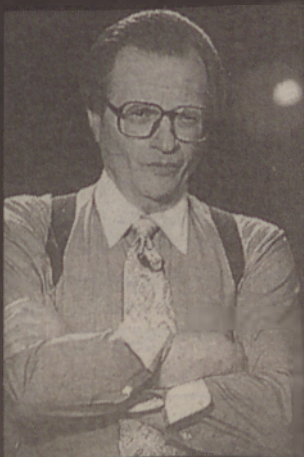
Torej Victoria Adams, se bo (menda tajno) poročila.

Srečnež (Victoria je lepa, pametna, mlada in bogata) je David Beckham, ki ga morda ljubitelji nogometa poznajo, saj so ga nedavno videli, ko se je kar dobro izkazal, ko je Manchester United na tekmi s Poljsko zmagal z 2:0.

Victorijina mama je ob veseli novici povedala: »Mislim, da hčerka boljšega moža ne bi mogla dobiti.« Če mati tako rečejo ...

Larry poskuša sedmič

Vse kaže, da bo Larry King, pri triinšestdesetih poskusil znova. Skorajda zaščitni znak CNN-a je to mimogrede omenil, ko je proslavljal 40-letnico novinarskega dela in imel ob tej priložnosti gosta na CNN-u, koga drugega če ne ameriškega predsednika. Nova mladoporočenka bo Shawn Southwick (37) ki jo je mimogrede spoznal, ko je svoji, zdaj že bivši, soprogi v Tiffanyju kupoval diamantni prstan.

007 dobil novega nasprotnika

29-letni, skoraj dva metra visok Otto Götz je postal najnovejši sovražnik št. 1 Jamesa Bonda. Fant je pridno študiral na igralški akademiji v Münchnu, kjer je tudi igral po raznih gledališčih. Pred dvema letoma ga je videla Debbie Williams iz Londona, agentka, ki išče mlade talente, in to je bilo takrat tudi vse. V tem času je začel Oto igrati tudi v filmih. Ko so ga vprašali, kako je prišel do te pomembne vloge, je rekel: »Enostavno. Bil sem na derbiju med domačima kluboma 1860 in Bayernom in so me poklicali po telefonu iz Londona. Bila je ravno Debbie, ki je iskala nasprotnika Bondu in se spomnila name. Takoj sem moral v London. Po dvajsetih sekundah pogovora s producentko Barbaro Broccoli je bilo vse zmenjeno ...«

Zanimivo je, da so bili vsi dosedanja nasprotniki Jamesa Bonda Nemci. V filmu Goldfinger je bil nasprotnik Seanu Conneryju Gert Freobe, v filmu Vohun, ki me je ljubil Curd Jürgens proti Rogerju Mooru, v filmu Nikoli ne reči nikoli Klaus Maria Brandauer proti Seanu Conneryju in Ghittfried John proti najnovejšemu Bondu Piercu Brosnanu. Pravijo, da sta se Otto in Pier že dobra prijatelja.

Otto Götz

Se Pavarotti ga občuduje

Pel je v vseh največjih dvoranah sveta in v rekordnem času prodal dva milijona zgoščenk. Rad vozi hitre motorje, jaha in tudi smuča. Vse skupaj ne bi bilo nič nenavadnega, če ne bi šlo za Andrea Bocellija, 38-letnega tenorista iz majhnega mesta Lajatica v italijanski pokrajini Toscana.

Živel je normalno kot drugi otroci, vendar se je neozdravljiva bolezen oči kaj kmalu pokazala. Ko mu je bilo dvanajst let, je popolnoma oslepel. Vendar ni popustil. Začel se je ukvarjati z glasbo. Igral je flavto, klarinet, trobento in saksofon, rad pa je tudi poslušal plošče in oponašal pevce. Pozneje je končal pravo kot najboljši študent v svoji generaciji. Vseeno se je posvetil glasbi. Najprej je pel in igral klavir v majhnih kavarnicah, potem se je začela kariera vrtoglavo dvigati. Ko ga je slišal Pavarotti, je rekel: »Bocelli poje o tistem, kar vidi. A vidi mnogo več od nas ...« Sam pa pravi, da ne bi bilo takega uspeha, če ne bi ob njem stala soproga Enrica, ki je opustila svoj zlatarski poklic in se posvetila samo svojemu soprogu.

Andrea in Erica

župan, župana, županu, župana, **pen** pri županu, z županom, od župana

Vino se s slatino pokvari, ljubezen s poroko

Štefan Smej, zdaj že pokojni član Pénove trojke, je imel presneto prav, ko je nekoč zapisal, da je Kobilje najlepši kraj v Sloveniji. Mislim, da se ni veliko zmotil. Kot samotni, mirni otoček sredi razburkanega morja je ta kraj. Že če pogledate na zemljevid, opazite, da je nekaj posebnega. In tisti dan se mi je celo dozdevalo, da tam čas teče počasneje. Župana smo prestregli, ko je šel v otroški vrtec. Ni šel tja kaj urejat kot župan. Povsem navadno nalogo je imel – kot tisoče dedkov na tem svetu: šel je po vnučke, ker je bil sin na službenem potovanju. Pridružili smo se mu in kar na poti zvedeli vesel podatek, ki se v naših krajih pa tudi v naši državi, kar se natalitete tiče, bolj redko sliši: lansko leto so končali s »plusom«.

Kobiljanski župan in dedek Pavel Nemet s soprogo ter nova generacija Kobiljančarjev: trojčki Urška, Aleš in Marko. Kot kaže, je za nataliteto v Kobilju dobro poskrbljeno.

Ko smo se peljali mimo Malega Kobilja proti mejnemu prehodu z Madžarsko, sta mi z Gustijem kar mimogrede natrosila nekaj podatkov: 235 hišnih števil kaže, da ima 645 občanov. V šoli je 56 otrok, 30 pa v vrtcu, vendar vsako leto več! Dograjujejo telovadnico, na Martinovo bo zdomec odprl moderen gostinski lokal, pripravljajo muzejsko zbirko, obnovili bodo staro hišo, v kateri bo turistično-vinogradniški dom. Skratka, nekaj se dogaja.

Malo pred rampo, v nekdanji stražnici imajo svoje prostore kobiljanski upokojeanci. Letos avgusta bodo imeli že četrto srečanje. Čez 700 jih bo prišlo iz Pomurja in sosednjih krajev Madžarske. Na meji smo naredili manjši prekršek, če bi ga naredili pred 40 leti, bi nas morda stal življenje: ker na naši strani

ni rampe, smo se šli slikat k madžarski. Zdaj dela prehod le občasno, želijo, da bi bil meddržavni. Letos bo že morda delal 8 ur dnevno.

Kar nekaj izobražencev premore Kobilje, ki so vsi lepo navedeni v knjižici Kobilje nekoč in danes. Da lahko listamo po tem zanimivem delu, se Kobiljančarji lahko zahvalijo patru Pavlu Berdenu, prvemu slovenskemu jezuitskemu predstojniku. Pa so se mu tudi. Lep doprnski kip stoji pred cerkvijo oziroma čez cesto pred njegovo domačijo. Iz te knjižice lahko

To modrost smo slišali, ko smo obredli Kobilje po dolgem in počez in se že rahlo utrujeni pa tudi žejni udobno namestili v prijetni zidanci predsednika sveta kobiljanske občine Gustija Gjereka. Ali je to modrost povedal kobiljanski župan Pavel Nemet ali gospod Gusti, se danes ne bi mogel spomniti, saj smo morali poleg Gustijevega pridelka – bilo je kar nekaj sort – pokusiti še vino njegovega zeta Andreja Maroše, ki je v teh zadevah regijski prvak, to pa je bila, morate priznati, dokaj naporna zadeva. Tako je Pénova trojka tisti dan trpela za svoje bralce, samo da bi jim bilo lepo, kajpada. Meni še drugi dan, blago rečeno, ni bilo lepo ...

Mejni prehod, Pénova trojka pred madžarsko rampo, zaklenjeno z verigo in obošanko. Slovenske še ni. Vse kaže, da bo že letos na tem prehodu živahneje.

skrivati v konjskem gnoju, da jih niso pobili.

Poleg »svetovnoznane« pesmi Odo san po Kobilji, pijan kak žandar je nekoč krožila o Kobiljančarjih naslednja šala: Zakaj v Kobilju zvonijo ob polnoči? Zato, da se takrat Kobiljančarji obrnejo na drugo stran, da jim šmarnica ne bi želodca prežrla. Ta šala dandanes zanesljivo ne velja. Lepo urejene gorice na bregu pri Sv. Martina (tam so našli predmete iz kamene dobe) in sposobni vinogradniki, ki so letos na tekmovalstvu v Dobrovniku dobili šest zlatih in šest srebrnih kolajn, zgovorno priča, da so se Kobiljančarji za vedno poslovili od šmarnice. In končno, kot ste že v uvodu prebrali, lahko to zanesljivo potrdi tudi Pénova trojka.

Jože Rituper
Foto: Nataša Juhnovec

Turistično-vinogradniški dom, ki nosi letnico 1901. Še letos ga bodo začeli urejevati.

penelopa

Metka Irgolič iz Gornje Radgone, 19 let, frizerka v salonu Nežič Lamonoše. Najprej ob oknu je postala, se k rožicam »privila«, da bi se njihovega vonja naučila, potem pa se z glavnikom in škarjami »igrala«. Še raje bi kje zaplavala in zaplesala (to ima najraje), zvečer pa svojo mucko poslušala, kako zadovoljno prede v njenem naročju.

Foto: JOG

V kleti Gustija Gjereka, predsednika sveta občine, na Martin bregu: Pénova trojka je strokovno opravila pokušno vin. Ko smo prišli do zadnjega soda, smo soglasno izjavili, da več ne bi pokušali in da naj raje natoči liter vseeno katerega vina, saj je bilo eno boljše od drugega.

POPRAVČEK: Gospod Movrin iz Hrastja - Mote nam je sporočil, da je bila vrtina na sliki, ki je bila objavljena v prejšnjem Penu, na njegovem travniku izvrtana leta 1952 in ne med vojno, kot smo zapisali.